

Sanna Julié Rødsten Jacobsen

"En til rundt bordet"

En kvalitativ studie av integrering gjennom frivillighet med utgangspunkt i Røde Kors sin vennefamilieordning.

Masteroppgave i Likestilling og Mangfold

Veileder: Guro Korsnes Kristensen

Medveileder: Turid Fånes Sætermo

Juni 2022

Sanna Julié Rødsten Jacobsen

"En til rundt bordet"

En kvalitativ studie av integrering gjennom frivillighet med utgangspunkt i Røde Kors sin vennefamilieordning.

Masteroppgave i Likestilling og Mangfold
Veileder: Guro Korsnes Kristensen
Medveileder: Turid Fånes Sætermo
Juni 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for tverrfaglige kulturstudier

Norwegian University of
Science and Technology

Læringsmål

Likestilling og mangfold

Læringsutbytte

En student som har fullført programmet, forventes å ha oppnådd følgende læringsutbytte, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap

Kandidaten har

- avansert kunnskap om det tverrfaglige kjønnsforskningsfeltets sentrale teorier, debatter og kontroverser
- spesialisert innsikt i så vel historiske som samtidige endringsprosesser knyttet til likestilling og mangfold i det norske samfunnet, i lys av internasjonale og globale kontekster
- kunnskap på høyt nivå om hvordan kjønn som sosial og symbolsk kategori kan virke sammen med andre sosiale og symbolske kategorier og fenomener.

Generell kompetanse

Kandidaten kan

- gjennomføre et selvstendig, avgrenset forsknings- og utredningsarbeid i tråd med gjeldende forskningsetiske normer
- anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder i tverrfaglig dialog og samarbeid med andre eksperter
- formidle resultater av eget faglig arbeid muntlig og skriftlig på en selvstendig måte både til eksperter og allmennhet

Ferdigheter

Kandidaten kan

- identifisere og arbeide selvstendig med praktiske og teoretiske problemer knyttet til likestilling og mangfold i konkrete samfunnsmessige sammenhenger
- vurdere og benytte relevante metoder og teorier for undersøkelse og analyse av kjønn og eventuelt andre sosiale kategorier i spesifikke empiriske problemstillinger på en selvstendig måte
- analysere og forholde seg kritisk til problemstillinger knyttet til forståelser av kjønn, likestilling og mangfold på ulike samfunnsarenaer og derigjennom se og anvende flere tilnæringsmåter

Sammendrag

Overordnet tema for min masteroppgave er integrering gjennom frivillighet. Oppgaven har til hensikt å belyse hvordan et utvalg av familier som har meldt seg som frivillige for Røde Kors sin vennefamilieordning erfarer sin deltakelse i aktiviteten. Basert på kvalitative intervjuer med disse familiene, utforsker oppgaven hvilke tanker, holdninger og forståelser informantene har til integrering i seg selv, og rundt eget bidrag til integrering av den enslige mindreårige flyktingen de er vennefamilie for. Denne oppgaven vil også fokusere på å belyse motivasjonen som ligger til grunn for at informantene har tatt valget om å bli med i ordningen. Det empiriske grunnlaget for oppgaven er bygget på ni dybdeintervjuer med ulike familier som har meldt seg som frivillige for et integreringstiltak som er ment for å skape trygghet, inkludering og forebygge utenforskap hos unge og enslige mindreårige flyktinger. Datamaterialet fra intervjuene presenteres i to analysekapitler, hvor tematisk analyse suppleres med inspirasjon hentet fra narrativ analyse benyttes som analysegrep.

Formålet med masteroppgaven er å sette fokus på hvilken betydning integrering gjennom frivillighet kan ha, belyse erfaringer av integrering gjennom et frivillig integreringstiltak og fremme behovet for å rekruttere flere inn mot den frivillige integreringssektoren.

I det første analysekapittelet får du møte informanter fra åtte vennefamilier, i temaene *"Den gode medborgeren"*, *"Ut av eget hamsterhjul"* og *"Bidrag som det lille ekstra"*. Temaene har til hensikt å utforske hvordan informantene begrunnet valget om deltakelse i vennefamilieordningen, og om de anså at de selv tilførte ungdommen et bidrag. Ut fra sitatene som blir presentert er det mulig å trekke ut at informantene anser vennefamilieordningen som et viktig tiltak. Ved at de gjennom deltakelsen både opplever å tilnærme seg nye perspektiver, anser seg selv for å være *gode* medborgere, til slutt anser de sine bidrag både til å skape en stabil situasjon for ungdommen og samtidig fungere som en forankring inn i samfunnet.

I det andre analysekapittelet kan du lese de fem fortellingene *"Gruppen har liksom fått et større spekter"*, *"Vi har verktøyene for å lykkes i Norge"*, *"Å bane vei inn i det norske samfunnet"*, *"Velkommen til storfamilien"* *"Jeg har blitt mormor!"* og i tillegg få presentert temaet om *"Integrering av vennefamilien"*. Fortellingene har til hensikt å utforske hvordan informantene opplevde at de eller ordningen bidro til integrering, og hvilke erfaringer de sitter igjen med fra deltakelsen. Ut fra fortellingene og tema som ble presentert er det mulig å antyde at informantene anser at vennefamilieordningen i seg selv bidrar til integrering, og at de er med å integrere ungdommene ved å dele av deres kunnskap og ressurser. Flere av informantene anser at de selv blir integrert gjennom ordningen.

Abstract

The overarching theme for my master's thesis is integration through volunteering. The thesis aims to shed light on how a selection of families who have volunteered for the Red Cross family friend scheme experience their participation in the activity. Based on qualitative interviews with these families, the thesis explores what thoughts, attitudes, and understandings the informants have for the integration itself, and around their own contribution to the integration of the unaccompanied minor refugee they are connected with. This assignment will also focus on shedding light on the motivation that underlies the reason that the informants have made the choice to join the scheme. The empirical basis for the thesis is based on nine in-depth interviews with various families who have volunteered for an integration measure that is intended to create security, inclusion and prevent exclusion among young and unaccompanied minor refugees. The data material from the interviews is presented in two analysis chapters, where thematic analysis is supplemented with inspiration taken from narrative analysis and is used as an analysis tool.

The purpose of this master's thesis is to focus on the significance of integration through volunteering, shed light on experiences of integration through a voluntary integration measure and promote the need to recruit more people into the voluntary integration sector.

In the first analysis chapter, you will meet informants from eight family friend , in the topics "The good fellow citizen", "Out of your own hamster wheel" and "Contribution as the little extra". The topics are intended to explore how the informants justified the choice to participate in the family friend scheme, and whether they considered that they themselves contributed to the youth. By looking at the quotes that are presented, it is possible to estimate that the informants consider the family friend scheme to be an important measure. Through the fact that through the participation they both experience approaching new perspectives, consider themselves to be good citizens, finally they consider their contributions both to create a stable situation for the youth and at the same time act as an anchorage into society.

In the second analysis chapter you can read the five stories "The group has somehow gained a wider range", "We have the tools to succeed in Norway", "To pave the way into Norwegian society", "Welcome to the extended family" "I have become a grandmother!" and in addition be introduced to the topic of "Integration of the family friends". The stories are intended to explore how the informants felt that they or the scheme contributed to integration, and what experiences they are left with from the participation. Based on the stories and themes that were presented, it is possible to suggest that the informants consider that the family friend scheme in itself contributes to integration, and that they help to integrate the youth by sharing their knowledge and resources. Several of the informants consider that they themselves are integrated through the scheme.

Forord

24. februar 2022 ble Ukraina invaderte av Russland, og i skrivende stund florerer det bilder og videoer som skildrer krig og flukt (FN-sambandet, 2022). Flukt er på ingen måte begrenset til å gjelde voksne eller familier, og i 2015 toppet antall ankomster til Norge seg med over 5000 unge flyktninger (Svendsen et al., 2018; UDI 2015). Det har så langt kommet 53 unge flyktninger til Norge fra Ukraina (Vestrum, 2022).

«Du må ikke tåle så inderlig vel, den urett som ikke rammer deg selv».

Underveis har Jeg har tenkt mye på denne setningen i Øverlands dikt: *Du må ikke sove*. I en tid hvor verden er mer kaotisk en noensinne har informantenes historier og ønsker om å gjøre en forskjell for unge flyktninger gitt meg håp. Om min masteroppgave kan fungere som en *øyeåpner* har jeg nådd et stort mål.

Det å skrive en masteroppgave er både utfordrende og lærerikt på samme tid. Prosessen har fungert som en dannelsesreise som har forberedt meg til arbeidslivet. Jeg har fått reflektert over egne verdier som *hvor*, og *hva* jeg ønsker å bidra med i min fremtidige yrkeskarriere. Prosessen har forsterket tanken om at jeg vil jobbe for å bidra til å styrke fellesskapsfølelsen i samfunnet vårt. Jeg er takknemlig for forelesere og medstudenter som har *gjenopplivet* min ildsjel og tanken om at vi *alle* kan bidra til å gjøre en forskjell for *noen*. Tiden på NTNU har vært veldig fin, og det er med blandede følelser at jeg nå avslutter min tid som student. Studiet Likestilling og mangfold – har endret livet mitt!

Det er mange som har hjulpet meg i prosessen med å skrive denne oppgaven, og jeg vil først og fremst rette en stor takk til informantene. En rausere og mer godhjertet gjeng skal man lete lenge etter. Latteren satt løst og tårene det samme under hele prosessen – uten dere hadde ikke denne oppgaven eksistert. Så, tusen takk.

Deretter vil jeg takke mine veiledere Guro Korsnes Kristensen og Turid Fånes Sætermo for god hjelp og en genuin interesse for temaet og oppgaven. Dere har bidratt med nyttige innspill, konstruktiv kritikk og ros når jeg har trengt det aller mest. Takk.

Jeg vil også takke Heidi og Anna Camilla som har lest og gitt tilbakemelding på oppgaven min. Deres innspill og oppløftende ord har betydd mye. Jeg ønsker også å rette en takk til familie og venner for all støtte underveis i prosessen. Dere vet hvem dere er.

Hel til slutt vil jeg takke min kjæreste Elias. Du har fått en til tider humpete vei, til å kjennes litt mykere. Med dine oppmuntrende ord, refleksjoner og til tider ufiltrert humor – har du både vært ansvarlig for å gi meg støtten og klemmene som trengs, og fått meg til å le når jeg ikke trodde det var mulig. Du er hel ved.

Sanna Julié Rødsten Jacobsen
Trondheim, mai 2022

Innholdsfortegnelse

Læringsmål.....	i
Sammendrag.....	iii
Abstract.....	v
Forord.....	vii
1 Innledning.....	1
1.1 Vennefamilieordningen.....	2
1.2 Tidligere forskning.....	2
1.3 Problemstilling.....	6
1.4 Relevante begrep.....	7
1.5 Oppgavens struktur.....	7
2 Teori.....	9
2.1 Perspektiver på integrering.....	9
2.2 Perspektiver på medborgerskap.....	12
3 Metode.....	15
3.1 Kvalitativ metode.....	15
3.2 Kvalitativt intervju.....	15
3.3 Rekruttering av informanter.....	16
3.4 Intervju: Innsamling av datamateriale.....	17
3.5 Transkribering.....	18
3.6 Etske aspekter.....	18
3.7 Forskerrollen.....	20
3.8 Analysestrategi.....	21
4 «Fordi vi vil, kan og bør».....	23
4.1 <i>Den gode medborgeren</i>	23
4.2 <i>Ut av eget hamsterhjul</i>	28
4.3 <i>Bidrag som det lille ekstra</i>	31
5 «Bli som oss, gjør som oss og få det godt i Norge».....	37
5.1 <i>Gruppen har liksom fått et større spekter</i>	37
5.2 <i>Vi har verktøyene for å lykkes i Norge</i>	39
5.3 <i>Å bane vei inn i det norske samfunnet</i>	41
5.4 <i>Velkommen til storfamilien</i>	42
5.5 <i>Jeg har blitt mormor!</i>	45
5.6 Integrering av vennefamilien.....	46
6 Avsluttende refleksjon.....	49

6.1	Vennefamilie: Opplevelser og erfaringer.....	49
6.1.1	Begrunnelser som en del av deltakelsen	49
6.1.2	Integrering som en del av Vennefamilieordningen	51
6.2	Mitt bidrag til integrerings- og frivillighetsfeltet	53
6.3	Studiets begrensninger og videre forskning	53
	Litteraturliste.....	54
	Meldeskjema.....	59
	Informasjonsskriv.....	60
	Intervjuguide.....	62
	Veileder for Røde Kors Vennefamilie	63

1 Innledning

I 2015 opplevde Europa en kraftig flyktningstrøm på over 1,3 millioner mennesker som søkte om asyl og som hadde behov for humanitær hjelp (Fladmoe et al. 2016; UDI 2015). Situasjonen berørte også Norge i stor grad, med over 30.000 personer som søkte om beskyttelse (Fladmoe et al. 2016; UDI 2015). Flyktningstrømmen som pågikk ble omtalt som en akutt internasjonal krise, da antallet som søkte asyl bare i løpet av få måneder, var tredoblet fra året før (Bygnes 2017; UDI 2015). Strømmen av flyktninger førte til massiv oppmerksomhet i landsdekkende medier. Situasjonen fikk ytterligere dekning når verden fikk se bildet av vesle Alan som lå livløs i strandkanten omslynget av den røde t-skjorten som var gjennomdynket av vann. Fotoet skapte sterke reaksjoner og ble et symbol på hvor reell og alvorspreget «reisen» fra krig er. Reaksjonene bidro til å sette fart på den offentlige debatten om hvorvidt Norge, på lik linje med andre europeiske nasjoner, hadde et ansvar for å ta imot flyktninger (Fladmoe et al. 2016; Bygnes 2017; Slettholm 2015). Debatten skapte engasjement i befolkningen både på politisk og mellommenneskelig nivå, og synliggjorde et skille i samfunnet mellom de som mente at Norge burde være en del av løsningen på flyktningstrømmen, og andre som mente at opptaket burde bremses.

Mediedekningen av den intense situasjonen belyste et presset offentlig mottakssystem med manglende kapasitet, og behovet for bidrag fra sivilsamfunnet ble dermed synliggjort (Fladmoe et al. 2016; Bygnes 2017; UDI 2015). Måten den norske befolkningen viste evne til å mobilisere seg ga en pekepinn på hvilke ressurser vi *sitter* på her til lands og hvordan vi som befolkning, på oppfordring, beveges til å samle oss og bidra der det er behov for assistanse og frivillighet (Fladmoe et al. 2016; Bygnes 2017).

I forbindelse med den pågående krigen i Ukraina har 53 enslige mindreårige så langt ankommet Norge (Vestrum, 2022). Regjeringen estimerer at våre omsorgssentre vil ta imot nærmere 240 barn ved utgangen av året (Regjeringen 2022; Vestrum 2022). Barn under 18 år som ankommer Norge uten verge og som søker asyl går under betegnelsen enslige mindreårige asylsøker (EMA) og de som får innvilget opphold får status som enslig mindreårig flyktning (EMF) (Svendsen et al. 2018; Odden 2018). Røde Kors er én av organisasjonene som jobber for å ivareta flyktninger som kommer til Norge, og har dermed opprettet vennefamilieordningen som tar sikte på å bidra med integrering av enslige mindreårige flyktninger og unge voksne (Tvinnereim 2017; Eidshaug 2021).

Overordnet tema for min masteroppgave er integrering gjennom frivillighet. Oppgaven har til hensikt å belyse hvordan et utvalg av familier som har meldt seg som frivillige for Røde Kors sin vennefamilieordning erfarer sin deltakelse i aktiviteten. Basert på kvalitative intervjuer med disse familiene, utforsker oppgaven hvilke tanker, holdninger og forståelse informantene har til integrering i seg selv, og rundt eget bidrag til integrering av den enslige mindreårige flyktningen de er vennefamilie for. Denne oppgaven vil også fokusere på å belyse motivasjonen som ligger til grunn for at informantene har tatt valget om å bli med i ordningen. *Formålet* med masteroppgaven er å sette fokus på hvilken betydning integrering gjennom frivillighet kan ha, belyse erfaringer av integrering gjennom et frivillig integreringstiltak og fremme behovet for å rekruttere flere inn mot den frivillige integreringssektoren.

1.1 Vennefamilieordningen

Frivillige organisasjoner som Røde Kors jobber med ulike integreringstiltak som, utover de nasjonale retningslinjene, har til hensikt å integrere gjennom å skape tilhørighet og motvirke utenforskap. Dette foregår gjennom ulike frivillige tiltak der blant annet norsktrening, flyktningguide og vennefamilie tilbys (Røde Kors, 2018). Røde Kors har over flere år jobbet med unge flyktninger som lever i Norge uten nær familie, som en prioritert målgruppe (Røde Kors, 2018). Erfaringen er at mange av de unge flyktningene mangler og savner trygge relasjoner til voksne, og at dette blir særlig viktig i overgangen til voksenlivet (Røde Kors, 2018).

Det å vite at man har noen som ønsker å støtte og inkludere én inn i hverdagen, er elementære behov som alle mennesker har (Moghadam, 2021) Ordningen vil dermed kunne ha positiv innvirkning og være av betydning for de unge flyktningene (Røde Kors, 2018). Vennefamilien er en aktivitet som omfatter kontakt mellom en frivillig vennefamilie og en ung flyktning, der avtaleperioden i utgangspunktet er på ett år med mulighet for forlengelse (Røde Kors, 2018). Hensikten med ordningen er å styrke opplevelsen av trygghet, mestring og tilhørighet. Og å motvirke utenforskap og ensomhet hos ungdommer, gjennom regelmessige møter som er ment for å skape gode hverdagsopplevelser med trygge voksenpersoner (Tvinnereim 2017; Eidshaug 2021). Vennefamiliekoordinatoren skrev i 2021 et innlegg, ment for å rekruttere nye frivillige:

"I Røde Kors kobler vi unge voksne uten nær familie i Trondheim sammen med frivillige familier som har plass til en ekstra i sitt nettverk (...) Mentorfamilie og vennefamilie er viktige tiltak for å motvirke ensomhet, og for å gi de unge en følelse av tilhørighet. Under koronaen har slike koblingsaktiviteter vist seg å være ekstra betydningsfulle. De har gitt ungdommene tilgang på relasjoner og noen å holde kontakt med - enten fysisk eller digitalt - når annen sosial kontakt har vært begrenset. Samtidig har ungdommene på venteliste opplevd lang ventetid. De spør meg om når det er deres tid til å få en vennefamilie, og hvorfor det er så vanskelig å finne en familie til dem".

(Eidshaug, 2021)

1.2 Tidligere forskning

Nordmenns holdninger til, og forståelse av integrering og integreringsprosessen, omtales hyppig i landsdekkende medier og debatter. Forskningsfeltene som tar for seg integrering og frivillighet har blitt mer sentrale og har vokst seg større, parallelt med at behovet for å ta imot nye flyktninger har økt. Mitt masterprosjekt dreier seg om integrering og frivillighet, og ved å koble de to temaene sammen ønsker jeg å undersøke forståelser som ligger til grunn for *hverdagsintegrering* gjennom frivillige integreringstiltak. Jeg vil herved presentere forskning som omfatter integrering og frivillighet, samt krysningspunktet mellom de to perspektivene.

I 2016 skrev den tids kulturminister, Linda Hofstad Helleland og stortingsrepresentant Mudassar Kapur (2016) debattinnlegget; *Frivilligheten er nøkkelen til integrering*, som i korte trekk handlet om hvor viktig rolle de frivillige har i arbeidet med å integrere asylsøkere og flyktninger. I innlegget argumenterer Helleland og Kapur (2016) for at nøkkelen til integrering skjer gjennom gode rammebetingelser. De uttrykker blant annet at det er behov for å anerkjenne frivillighetens betydning i større grad, slik at frivillige

kan sette i gang nødvendige tiltak uten å vente på klarsignal fra stat eller kommune (Helleland & Kapur, 2016). Videre skriver de at det bør tas lærdom fra gode eksempler som allerede eksisterer og fungerer (Helleland & Kapur, 2016). Avslutningsvis oppfordrer forfatterne befolkningen til å bidra i dugnadsinnsatsen inn mot integreringen etter den daværende migrasjonsbølgen (Helleland & Kapur, 2016). Debattinnlegget ble kritisert til indirekte å legge ansvaret til hverdagsintegrering over på hver enkelt person.

"Frivillighet er ikke gratis, slik mange liker å tro. Statsråden og regjeringen må lytte til organisasjonene, fjerne hindre for aktivitet og bidra til at økonomiske bekymringer ikke tar overhånd. Det var årsaken til at Arbeiderpartiet i statsbudsjettet foreslo å styrke bidraget til frivillig innsats med bortimot 400 millioner kroner" (Trettebergstuen & Hansen, 2016).

Kritikken gikk ut på at Helleland og Kapur i *sitt* innlegg, antyder at *integreringen blir bedre* så lenge *mannen i gata tar mer initiativ*. Det er imidlertid ikke alle som har penger til å starte opp frivillige tiltak på eget initiativ. Integrering avhenger med andre ord av at frivillige organisasjoner får midler fra staten slik at de kan stille med ulike integreringstiltak, og at sivilbefolkningen på denne måten får bidratt.

Debattinnleggene belyser hovedtemaet i min oppgave; integrering gjennom frivillighet, samtidig får vi her et innblikk i ordlyden i samfunnsdebatten og behovet for bidrag fra sivilbefolkningen (Fladmoe et al. 2016; Bygnes 2017). Det var få som hadde forutsett omfanget av og hastigheten flyktningene ankom, situasjonen førte til et akutt behov for mobilisering av frivillige bidrag. I tillegg til etablerte aktører som Redd Barna, Norsk Folkehjelp og Røde kors, oppstod også nyopprettede organisasjoner som Dråpen i havet og Refugees Welcome, som mobiliserte frivillige gjennom sosiale medier (Fladmoe et al. 2016; Bygnes 2017). Frivillige initiativer var sentrale i den akutte ankomstfasen av flyktninger, og bidro med alt fra tak over hodet til aktiviteter (Fladmoe et al., 2016).

Regjeringen la i 2021 frem strategien: *Hverdagsintegrering – strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet 2021-2024* (Kunnskapsdepartementet, 2021). Strategien omhandler det som ofte kalles for *hverdagsintegrering*, der målet er å øke opplevelsen av tilhørighet og deltakelse hos innvandrere, gjennom mellommenneskelige møter som i små og store fellesskap (Kunnskapsdepartementet, 2018). Rapporten antyder at dette vil kunne skje gjennom en styrking av den rollen *sivilsamfunnet* – forstått som de delene av samfunnslivet som ikke faller inn under privat eller offentlig sektor – har på integreringsfeltet, lokalt og nasjonalt (Kunnskapsdepartementet, 2021, Stortinget 2010; NOU 2011:14) Strategien understreker at frivillig sektor har en viktig rolle inn mot samfunnets fellesskap på arenaer som er ment å bygge tillit og nettverk.

Rapporten *Nordmenns bidrag i flyktnings situasjonen* (Fladmoe et al., 2016) baserer seg på en spørreundersøkelse om frivillig innsats som ble gjennomført før- og etter flyktningsstrømmen høsten 2015. Rapporten ser på hvordan rekruttering til frivillige verv ble gjennomført, hvem som ble rekruttert og hvordan de bidro. Videre undersøker den hvilken rolle nye uformelle initiativer har spilt, sett opp mot etablerte organisasjoner. Funnene viser at om lag én av tre nordmenn bidro under flyktningskrisen gjennom å donere klær, utstyr, mat, penger eller ved å melde seg som frivillig. Det belyses også at av de frivillige som bidro fantes det en overrepresentasjon av personer som tidligere hadde bidratt i ulike verv (Fladmoe et al., 2016). Dette funnet er interessant da samtlige av mine informanter nevner at de ønsker å være gode ambassadører for vennefamilieordningen, i møte med venner og bekjente. Avslutningsvis nevnes et funn som viser at

de tradisjonelle organisasjonene fungerte som den viktigste kanalen for bidrag, selv om sosiale medier og nye frivillige initiativ fikk mye oppmerksomhet (Fladmoe et al., 2016). Samtlige av mine informanter forteller at innlegg i sosiale medier og aviser har vært inngangen til vennefamilieordningen, og at de anser Røde Kors som en stødig og profesjonell organisasjon som de har gode assosiasjoner til.

Integrering er et hyppig omtalt tema og engasjerer mange, som både er politisert og til tider polarisert (Odden 2018; Gullikstad et al. 2021). *Da «flyktningkrisa» kom til Norge* (2017) er en annen forskningsartikkel som tar utgangspunkt i noen av møtepunktene som oppstod mellom fastboende og nykommere i lokalmiljø som fikk midlertidige mottak i 2015, da «flyktningkrisen» gjorde seg gjeldende i Norge. Det er gjennomført intervjuer med de fastboende og nyankomne om livet i og rundt ulike akuttmottak. Analysen peker til funn som viser til betydningen av å etablere relasjoner mellom de som ble bosatt på akuttmottak og de fra nærmiljøet (Bygnes, 2017). Artikkelen tegner et bilde av gjensidig frustrasjon fra nykommerne og personer i lokalmiljøet som ønsker å involvere seg (Bygnes, 2017). Bakgrunnen for frustrasjonen var at systemet rundt frivillighet på mottaket var preget av klassiske byråkratiske prinsipper om profesjonalitet og rettferdighet, hvor de frivillige ble sterkt frarådet til å inngå personlige relasjoner med nykommerne for å forhindre en følelse av forskjellsbehandling.

Dette funnet er relevant da samtlige av mine informanter også løftet dette temaet. De uttrykte et ønske om å bidra på best mulig måte inn i relasjonen, og at dette ble utfordrende med tanke på Røde Kors' rammer, om ikke å spørre koblingen (ungdommen) deres om han eller hennes bakgrunn og historie. Artikkelen viser avslutningsvis til at det etter mange tiårs forskning rundt psykologi rundt integreringsfeltet pekes på at gullstandarden for kontakt er vennskap og at slik kontakt bidrar til å skape mer forståelse for hverandre, reduserer fordommer og fører til angstreduksjon. Konklusjonen viser til hvordan små fortellinger om hverdagslige opplevelser og problemer kan gi oss viktig informasjon om opplevelsen av å forholde seg til det norske mottakssystemet, integrering og frivillighet fra ulike hold (Bygnes, 2017)

Det bor i dag innvandrere i alle landets kommuner, som følge av norsk bosettingspolitikk og internasjonal migrasjon (Bygnes 2017; Gullikstad et al. 2021). Det enes om at integrering er måten å håndtere en slik bosettingssituasjon, men det stilles spørsmål på hva en slik integrering egentlig innebærer, og hvilke effekter den har for de som skal bosette seg og de som allerede bor der (Skotnes & Ringrose 2021; Førde & Magnussen 2021). *Fortellinger om integrering i norske samfunn* (2021) tar utgangspunkt i integrering som en prosess som involverer alle parter av et samfunn og fungerer som en introduksjon til et komplekst forskningsfelt. Boka utforsker hvilke praksiser, erfaringer og forståelser integreringsperspektivet rommer, og jeg anser boka som høyst relevant til min oppgave da flere av kapitlene omhandler temaer som mine informanter løfter i sine fortellinger. Eksempelvis vil jeg trekke frem at det under innsamling av eget datamateriale kom uttalelser som impliserer at mine informanter har forståelse for at samfunnet er i stor endring, og at de gjennom vennefamilieordningen kan være med å forme integreringsprosessen i *riktig* retning. De forteller med andre ord at de opplever at det ikke kun er de unge flyktningene som må integreres inn i samfunnet, men at informantene selv også må tilpasse seg det stadig endrende samfunnet vi lever i.

Røde Kors har opprettet vennefamilieordningen for å styrke opplevelsen av trygghet, mestring og tilhørighet, og å motvirke utenforskap og ensomhet hos unge flyktinger, gjennom regelmessige møter som er ment for å skape gode hverdagsopplevelser med trygge voksenpersoner (Tvinnereim 2017, Eidshaug 2021). *En nasjonal evaluering av Flyktingguiden i Røde Kors (2012)* er skrevet på oppdrag for Røde Kors. Rapporten er relevant da den tar for seg den lignende ordningen *Flyktingeguiden*, og ser på ordningens virkninger ved å undersøke flyktingene, flyktingguidene, kommunene og til slutt Røde Kors sine opplevelser (Paulsen et al., 2012). Funnene i rapporten viser til at flyktinger som deltar i flyktingguiden opplever store positive virkninger hvor et av det mest fremtredende funnene handler om effektene av *Flyktingeguiden* – Ordningen muliggjør at flyktingene får lære norsk og *kode*ne i våre sosiale normer (Paulsen et al., 2012).

I tillegg kom det frem at flyktingene sytes det var nyttig å få kjennskap til lokalmiljøet, norsk kultur og tradisjoner, samt muligheten til å bli bedre kjent med noen (Paulsen et al., 2012). Det fremkommer også at flertallet av guidene opplever at de får utbytte gjennom å få kjennskap til en annen kultur og få et nytt perspektiv på hvordan det er å ankomme som fremmed til Norge (Paulsen et al., 2012) Dette er en relevant rapport som kan kobles opp mot egen oppgave da *Flyktingguiden* er et integreringstiltak som ligner Vennefamilieordningen og er organisert av Røde Kors med samme hensikt om å inkludere og motvirke utenforskap. Rapporten tar opp et viktige aspekt som også er relevant for min masteroppgave. Hvordan guidene (og flyktingene) opplever ordningen. Dette er relevant da mine informanter forteller om hvordan de synes vennefamilieordningen fungerer for dem, og fordi samtlige prøver også å sette seg inn i flykting *ungdommens* perspektiv, og reflekterer over hvilken betydning en slik ordning kan ha.

Antallet som mener Norge bør ta imot flere flyktinger har økt betraktelig, samtidig som det er en stor andel som mener at integreringen her til lands ikke fungerer (Brekke et al., 2020). *Integreringsbarometeret (2020)* undersøker hvilke holdninger befolkningen har til innvandring, integrering og de nye felleskapene. Rapporten tar for seg hvilke fordommer og stereotypier som finnes blant befolkningen og hvilken grad av toleranse som finnes for ulike innvandringsgrupper, og ser på sammenhengen med hvordan slike holdninger kan forklares og hvordan de endres over tid (Brekke et al. 2020; Brekke & Mohn 2018) *Funnene* fra undersøkelsen peker mot at befolkningen er delt i sine holdninger til innvandring og viser blant annet til at de som har kontakt med personer med innvandringsbakgrunn er mer positive til innvandring og mer optimistiske til integreringsutviklingen på sikt (Brekke et al., 2020; Brekke & Mohn, 2018) Funnene viser også en tydelig sammenheng mellom generell tillit og holdninger til innvandring (Brekke et al., 2020). Denne rapporten har vært av relevans for å få innsyn i hvilke holdninger som finnes her til lands, samt at innsikten som kommer fra målingen har hatt stor nytteverdi som bakgrunnsinformasjon til eget prosjekt og gitt inspirasjon til utformingen av intervjuguiden.

Avslutningsvis ønsker jeg å trekke frem rapporten til Norsk frivillighet da dens forskning som ble gjennomført i perioden 2013-2017, oppsummerer og belyser hvordan trender innen frivillighet utvikler seg og hvilke samfunns effekter frivillighetsarbeid bidrar til (Kulturdepartementet, 2017). Rapporten trekker frem ulike forskningsprosjekter som har vært gjennomført for å øke kunnskapen rundt minoritetsbefolkningens deltakelse i sivilsamfunnet og hva som kjennetegner de frivillige (Kulturdepartementet, 2017). Bakgrunn for forskningsprosjektene er at migrasjon og innvandring er blant de mest

omstridte og viktigste utfordringene vi står ovenfor i dagens Norge, og med bakgrunn fra 222 land representerer dagens innvandrerbefolkning et større spekter av mangfold enn for bare ti år siden (Kulturdepartementet, 2017). Av funn nevnes ulike kjennetegn ved de frivillige, hvilke organisasjonstyper som tiltrekker seg frivillige og hvilke tiltak som er mest populære. Rapporten har hatt relevans for min oppgave da jeg har hatt muligheten til å sette meg inn i ulike forskningsfelt; migrasjonsforskning, velferdsforskning og forskning på norsk frivillighet (Kulturdepartementet, 2017). Rapporten har også gitt meg en indikator på hva jeg burde fokusere på, ved innhenting av datamateriale.

Forskningen som er lagt frem dekker deler av integrerings- og frivillighetsfeltet. Det finnes derimot lite forskning på spesifikke tiltak som vennefamilieordningen og Røde Kors' vennefamiliekoordinator uttrykte derfor et ønske, og oppfordret meg til å forske på vennefamilieordningen og dens virkning. Den tidligere forskning fungerer som en ramme for min oppgave, og har gitt meg et innblikk i hvordan frivillige tiltak som Vennefamilieordningen, kan fungerer som et supplement til det offentlige mottaks- og integreringssystemet. Håpet er at *mine funn* vil kunne bistå Røde Kors med viktig informasjon og til videre forskning på feltet. I tillegg håper jeg at jeg gjennom oppgaven, belyser informantenes fortellinger på en måte som viser at det både kan være hyggelig og berikende å få et nytt menneske *rundt bordet*.

1.3 Problemstilling

Basert på den presenterte forskningen, vil jeg i denne oppgaven presentere et utvalg av informantfamilier som har meldt seg som frivillige for Røde Kors sin vennefamilieordning. Formålet med studien er å se hvordan de opplever deltakelsen.

Problemstillingen for dette prosjektet lyder som følger:

"Hvorvidt og eventuelt hvordan opplever frivillige i vennefamilieordningen at de eller ordningen bidrar til integrering, og hvilke erfaringer sitter de igjen med etter å ha vært vennefamilie?"

Jeg har valgt å tillegge oppgaven tre forskningsspørsmål som jeg også vil undersøke for å supplere med funn som kan besvare oppgaven.

Disse forskningsspørsmålene danner rammen for de to analysekapitlene:

1. Hvordan begrunner informantene valget om deltakelse i vennefamilieordningen?
2. Hvordan og eventuelt hvorvidt opplever informantene at deltakelsen bidrar til integrering?
3. Anser informantene at de selv bidrar med noe utenom ordningen per se?

Avslutningsvis vil jeg besvare problemstillingen ved å vise til mine samlede funn.

1.4 Relevante begrep

Frivillighet: Ordet frivillig stammer opprinnelig fra en oversettelse av det franske ordet volontør som ofte var brukt om frivillige soldater (Gundersen, 2020). *Frivillighet* defineres av Frivillighet Norge (2021), som virksomhet som baseres på frivillig tidsbruk eller gaver og midler som er samlet inn på frivillig initiativ, og som ikke har et kommersielt formål. I et levende demokrati og i det norske velferdssamfunnet er frivilligheten en viktig hjørnestein (Frivillighet Norge, 2021). *frivillighet* defineres som et frivillig arbeid som innebærer at en tjeneste eller aktivitet blir utført uten at det betales lønn, og at aktiviteten som blir foretatt i tillegg skal være til fordel for storsamfunnet (Frivillighet Norge, 2021). I min masteroppgave benyttes frivillighetsbegrepet i konteksten vennefamilieordningen.

Integrering: Ordet *integrering* stammer opprinnelig fra det latinske *integer, integrare, intergratio* som i oversatt betydning vil si å gjøre hel, fullkommen og uforminset (Østerberg, 2012) Et vanlig perspektiv er at begrepet benyttes i tråd med prosessen hvor ulike deler kommer sammen og utgjør en helhet, og at begrepet dels benyttes om den nye helheten som oppstår (Østerberg, 2012). Hva som legges i begrepet handler om hvor søkelyset rettes og ved å se begrepet i politisk eller hverdagslig sammenheng, på samfunns- eller individnivå, ved å se på selve integreringsprosessen eller på målet man ønsker å oppnå (Gullikstad et al., 2021, s. 11-39). Integreringsbegrepet benyttes i denne oppgaven både om *prosess* og *integrering* i hverdagslig sammenheng og på individnivå.

1.5 Oppgavens struktur

I det første kapitlet har jeg redegjort for oppgavens bakgrunn, historiske kontekst og aktualitet, og presentert oppgavens problemstilling.

I det andre kapitlet introduseres det teoretiske rammeverket for prosjektet. Her presenteres min teoretiske forståelse og en innføring i begrepene som benyttes i analysen.

I det tredje kapitlet redegjør jeg for valg av metode og analysebegrep. I denne oppgaven har jeg benyttet meg av dybdeintervju og en kombinasjon av tematisk og narrativ analyse for å identifisere temaer og fortellinger. I tillegg benytter jeg denne delen av oppgaven til refleksjon rundt etiske dilemmaer og egen posisjon i feltet.

I det fjerde kapitlet begynner analysen. Her ser jeg på hvordan informantene begrunner deltakelsen i vennefamilieordningen, og hva de tenker at ordningen og egen deltakelse skal bidra til.

I det femte kapitlet analyseres informantenes erfaringer og hvorvidt de opplever vennefamilieordningen bidrar til integrering.

I det sjette kapitlet oppsummeres og drøftes funnene i oppgaven og sees opp mot problemstillingen og forskningsspørsmålene. Her benytter jeg også anledningen til å redegjøre for oppgavens relevans med tanke på veien videre.

2 Teori

I dette kapitlet redegjør jeg for oppgavens teoretiske rammeverk. Som nevnt i innledningskapitlet ønsker jeg å undersøke hvilke opplevelser og erfaringer mine informanter har med deltakelsen. Til å belyse dette har jeg hentet inspirasjon fra teori for å gi kontekst og for å tilføre oppgaven den kvaliteten som kreves for å gjennomføre en nøyaktig og presis analyse. Teorien har utspring fra temaene jeg har identifisert i informantenes fortellinger. Videre vil jeg introdusere et utvalg av begrep og fenomener som er relevant for oppgaven, og gi et bilde av hvordan de har vært med å forme mitt blikk på datamaterialet. I denne delen defineres begrepene slik at leser får et bakteppe for hvordan de er ansett på forskningsfeltet, hvordan *jeg* forstår dem i gitt kontekst og hvordan begrepene benyttes i analysearbeidet. Det teoretiske rammeverket har utspring fra informantenes fortellinger og blir i neste kapittel konkretisert ved innføring i valgt analysestrategi.

2.1 Perspektiver på integrering

Integrering er et sentralt begrep i denne masteroppgaven, og benyttes både i dagligtale, medier og av politikere og debattanter, i sammenheng med innvandring til det norske samfunnet. Selv om begrepet er godt kjent for mange finnes det allikevel ulike oppfatninger av hva det inneholder og gir uttrykk for. Ifølge nyere forskning gjør Gullikstad m. fl (2021) leseren oppmerksom på at begrepet både er omstridt og diffust. I boken *Integrering* presenterer Døving (2009) integrerings-begrepet som vår tids metafysiske begrep, og Døving understreker viktigheten av at det konkretiseres. Slik at det får et allment forståelig meningsinnhold. I *Fortellinger om integrering i norske lokalsamfunn* kommer det frem at det er behov for mer forskning på feltet i form av studier som utfordrer etablerte sannheter om integrering (Gullikstad et al., 2021). *Integreringsbegrepet* er omdiskutert og har blitt kritisert av Rytter (2019) som mener at en produktiv fremgangsmåte for videre forskning er å belyse i hvilke sammenhenger og med hvilken hensikt det brukes og hvilke underliggende antakelser begrepet hviler på. Derfor vil jeg nå presentere ulike måter begrepet forstås og til slutt vise til hvordan jeg selv definerer og forstår begrepet i denne oppgavens kontekst.

Integrering som analysegrep

Et vanlig perspektiv er å se integrering både som en *prosess* og en *samfunnsmessig tilstand*. En *annen tilnærming til integrering* er å se integreringen som en *toveisprosess* og knytte prosessen opp mot deltakelse i ulike samfunnsarenaer, ofte med fokus på deltakelse i arbeidsliv og utdanning. En *tredje dimensjon* er forestillingen om at vesten representerer idealet til integreringsprosessen, som betyr at *assimilasjon* 'må' til for å bli ordentlig integrert (Døving, 2009).

Integrering som mål versus integreringsprosess

Ved å se til sosiologisk faglitteratur benyttes *integreringsbegrepet* både om *prosessen* der samfunnet former og innvandreren anpasser seg til å bli en del av en helhet, og *integrering* som en samfunnsmessig *tilstand* der innvandrerne inngår i en sluttet helhet (Østerberg 2012; Brochmann 2017). Gullikstad m. fl. (2021) nevner at begrepet vil ha forskjellig betydning utfra om søkelyset rettes mot målet man ønsker å oppnå med integreringen eller integreringsprosessen i seg selv (Gullikstad et al. 2021 s. 11-39). *Integreringsprosessen* beskriver med andre ord prosessen der innvandrere formes av samfunnet eller prosessen hvor de gjør seg selv til en del av samfunnet – hvor det blir mulig å vurdere graden av integrering (Østerberg, 2012). Et eksempel på dette i mitt datamateriale vil være hvis informantene for eksempel forteller at deres *ungdom* er litt integrert fordi han snakker norsk, eller helt integrert fordi han snakker flytende, har fått seg jobb og norsk kjæreste. Integrering som samfunnsmessig tilstand beskriver derimot en tilstand hvor alle deltakere som befinner seg i et sosialt system inngår i sluttet helhet (Østerberg, 2012). Det vil med andre ord si at endel av integreringen til det norske samfunnet, som flyktning er å få flyktningstatus slik at man er en formelt integrert del av samfunnet.

Fremveksten av begrepet *hverdagsintegrering* kan også ansees som en del av en *prosess*, og har ifølge regjeringens integreringsstrategi et mål om at innvandrere skal oppleve økt deltakelse og tilhørighet i samfunnet (IMDi, 2021). Begrepet beskriver kort fortalt om integrering som skjer i hverdagen, og er en form for integreringsprosess som skjer når mennesker møtes i fysiske eller digitale felleskap, vennefamilieordningen vil være et eksempel på et tiltak som bidrar til en slik prosess hvor inkludering foregår (Moghadam, 2021). Begrepet har også bidratt til å synliggjøre at mellommenneskelige relasjoner i hverdagslivet kan være en viktig bidragsyter til integreringsprosessen (IMDi, 2021). I analysen benytter jeg nevnt forståelse av de ulike perspektivet på integrering – *Integrering som mål versus integreringsprosess* og *hverdagsintegrering* – til å analysere informantenes uttalelser når de løfter temaet om hva som skal til for at noen skal bli ordentlig integrert.

Integrering – en toveisprosess

Integrering beskrives på ofte som en toveisprosess som innebærer en gjensidig tilpasning, som vil si at vertslandet sikrer gode muligheter og at innvandreren stiller opp med egeninnsats (Regjeringen 2018; Kunnskapsdepartementet 2018). Myndighetenes integreringsstrategi handler om å sikre den sosiale bærekraften i samfunnet og har som mål at flest mulig innvandrere skal kunne forsørge seg og sine ved at de kommer ut i jobb eller får seg utdanning (Regjeringen, 2011). Den statlige strategien bygger på at innvandrerne bidrar med utvikling og verdiskapning ved deltakelse i samfunnet, og at deltakelsen forutsetter muligheten til å få seg jobb eller utdanning (Regjeringen, 2011); Hvor arbeid og utdanning på den ene siden bidrar med selvstendighet og felleskap til innvandrerne, og innvandrernes arbeidsinnsats gjør det på den andre siden mulig å sikre et økonomisk og bærekraftig velferdssamfunn (Regjeringen, 2011). Ved å se utover integreringsarbeidet som offentlig etater har ansvar for, finnes det også en meningsutveksling mellom innvandrere og norskfødte innbyggere på mellommenneskelig nivå.

Integrering og assimilering

En tredje tilnærming til integrering er forestillingen om at vesten representerer idealet av hva integreringsprosessen bør bestå av (Døving, 2009). Med andre ord antas det at vestlige normer er det som kreves for at mennesker fra ulike kulturer skal kunne leve sammen i felleskap (Døving, 2009). Denne antakelsen legger tydelige premisser for offentlige meningsutvekslinger og politiske tiltak (Døving, 2009). Det blir viktig å dekonstruere begrepet da forståelsen av integrering bygger på forestillinger som i virkeligheten har vist seg å være mer integreringshemmende enn de er fremmede (Døving, 2009). Sagt på en litt annet måte forstås det slik at vesten representerer idealet og Østen dets motsetning.

Ved å definere *Integreringsbegrepet* som en sivilisasjonsprosess for spesifikke grupper av minoritetsinnvandrere innenfor det vestlige mottakersamfunn, kan begrepet bli mer lettfattelig (Døving, 2009). Det er kravene satt av mottakersamfunnet som med andre ord bestemmer hva innvandrerne må oppgi eller tilegne seg for å bli integrert og en del av samfunnet (Døving 2009; Hirsi 2006; Gullestad 2017). Kravene fungerer dessuten som en måleenhet på innvandrernes utviklingsnivå; det blir nemlig å se hvor de befinner seg i forhold til mottakersamfunnets normer og verdier (Døving 2009; Hirsi 2006; Gullestad 2017). Innvandrernes eneste mulighet for å bane vei inn i det norske samfunnet blir dermed betinget assimilering.

Det er vanlig å skille mellom integrering og assimilering da begrepene ofte har ulik hensikt og måloppnåelse. Integrasjon knyttes opp mot ønske om at innvandrere skal delta i samfunnet på lik linje med de øvrige borgerne, mens det med assimilering ønskes at innvandrere skal overta mottakersamfunnets kultur (Gullestad, 2017). På samme tid brukes begge begrep både om *virkemidlene* som trengs for å oppnå integrering og *integreringsprosessen* i seg selv (Gullestad, 2017). For eksempel kan idéen om å bedre innvandreres norsskunsaker på den ene siden sees som et forsøk på å gjøre de i stand til å delta i samfunnets politiske og sosiale arenaer, men også som en måte å fornorske dem (Gullestad, 2017). Ved å se nærmere på selve *prosessen* eller måten innvandrere blir til en del av det norske samfunnet, kan integrasjon fungere som et steg på veien til full assimilasjon, men integrering kan også være et mål i seg selv (Gullestad, 2017). De sosiale feltene er i stadig endring og det økende mangfoldet reiser nye spørsmål om norskhet og hva det egentlig vil si å være norsk, samtidig er denne endringen med på å belyse på hvilke måter og i hvilken grad 'innvandrere' for være med å forme det nye samfunnet de skal integreres inn i (Gullestad, 2017). I analysen benytter jeg nevnt forståelse av perspektivet – *assimilasjon* – til å blant annet analysere informantenes uttalelser om at norske normer er endel av integreringen.

2.2 Perspektiver på medborgerskap

Medborgerskap er et annet sentralt begrep i denne oppgaven, og benyttes ofte i sammenheng med integrering, frivillighetsarbeid, politiske situasjoner og demokrati. Strømsnes (2009) nevner at det viktigste teoretiske grunnlaget for medborgerskap er hentet fra sosiologen Marshall, som ser medborgerskap både som et samfunnsideal og en teori om sosial utvikling. Medborgerskap har to viktige dimensjoner i et samfunn; Den ene dimensjonen omhandler et politisk aspekt som består av like rettigheter for borgerne, mens den andre beskriver sosiale og kulturelle aspekter ved borgeres aktive deltakelse i samfunnet (FN-sambandet 2022). Begrepet er i sistnevnt forstand assosiert med godt medborgerskap, personer som gjør en uegennyttig innsats i det offentlige og ansvar og deltakelse, spesielt på lokalt nivå (Vabø, 2011). FN-sambandet (2022) definerer et levedyktig demokrati til at innbyggerne benytter seg av muligheten til å være aktive medborgere (FN-sambandet 2022). Strømsnes (2009) nevner også Medborgerskap handler om inkludering i samfunnet gjennom blant annet sosiale, politiske og sivile rettigheter, noe som står i stil med hva Moiba (2019) skriver i boken *Norgesguide*; «For å integrere må man inkludere» (s. 149).

Integrering benyttes når vi snakker om i hvor stor grad man er en del av et samfunn, mens medborgerskap benyttes blant annet om deltakelsen og tilliten mellom borgerne i et samfunn (Evjen & Gjerde, 2021). Begrepene påvirker med andre ord hverandre; Samfunnet oppfordrer oss til å være gode medborgere som ønsker å bidra til menneskene rundt oss, og god integrering forutsetter på at man som innvandrer får muligheten til å ta imot det samfunnet tilbyr (Evjen & Gjerde, 2021). Akkurat som det engelske ordtak «It takes a village to raise a person» tilsier, krever en *integreringsprosess* aktive medborgere som tar imot og *integrerer* innvandrere, og i kontekst av vennefamilien, frivillige som ønsker å bidra inn i ordningen. Lidén (2017) beskriver i *Barn og Migrasjon, medborgerskap* – til å innebære at vi som borgere går inn i sosiale kontrakter i det hverdagslige – og på denne måten tilslutter vi og forhandler om normer og forpliktelser gjennom ulike hverdagsinstitusjoner. I denne oppgavens kontekst vil *hverdagsinstitusjonen* tilsvare vennefamilien. *Medborgerbegrepet* anses også som et relasjonelt begrep – som tar for seg hvordan den enkelte borger forholder seg til andre borgere i samfunnet, til sine medborgere (Strømsnes, 2009).

Medborgerskap som relasjonell integrering og et nestekjærlighetsperspektiv

Fremveksten av og interessen for å studere medborgerskap skyldes blant annet at begrepet omhandler de mest sentrale begrepene innen politisk filosofi fra 1970- og 1980-tallet, nemlig rettferdighet og felleskap (Strømsnes, 2009). Ved toveisintegrering benyttes gjerne to ulike fenomener om gjensidighet. Disse fenomenene fungerer på mange måter som en parallell til medborgerskap; *Det første fenomenet tar* utgangspunkt i at alle parter som møtes og lever sammen påvirker hverandre (Kunnskapsdepartementet 2018; Strømsnes 2009). Det andre fenomenet er også kjent som *gjensidighetsprinsippet*, og har sitt utspring fra demokratiske verdier og de aller fleste religioner som har en overordnet ide om nestekjærlighet (NOU 2003:19; Groth 2022; Kunnskapsdepartementet 2018). Prinsippet fungerer som en rettesnor i ulike sammenhenger og kjennetegnes ved at man utøve nestekjærlighet gjennom å behandle

andre, slik man selv ønsker å bli behandlet (Groth 2022, Kunnskapsdepartementet 2018,). Prinsippet er også i tråd med det norske velferdssamfunnet som bygger på like muligheter for alle gjennom tillit, samhold og utjevning av forskjeller (Regjeringen 2011). Utfordringen med gjensidighetsprinsippet har vært tilknyttet hvilke rammer disse tilpasningene skal skje (Regjeringen 2011).

Mennesker er relasjonelle vesener ved at vi gjennom relasjoner anerkjenner hverandre er relasjoner også identitetsskapende (Holm 2010). Anerkjennelse fra de rundt oss bidrar til at vi kan utvikle vår egen selvforståelse og forståelsen for å tilpasse oss ulike situasjoner vi befinner oss i (Holm 2010). Ifølge Sletteland & Donovan (2016) har barn og unge på generell basis behov for trygge rammer for å kunne utvikle seg på en helsefremmende måte. Samtidig nevnes det også av Odden (2018) og Bygnes (2017) at enslige mindreårige flyktninger er ekstra sårbare, og har behov for trygge rammer i form av stabile voksenpersoner både for å kunne tilpasse seg den nye situasjonen og integrere seg. Ønsket om anerkjennelse er et universelt behov som alle mennesker har i større eller mindre grad, vi er avhengig andre for å forstå oss selv og blir i stor grad *til* i møte med andre mennesker (Holm 2010; Schibbye 2012).

I min masteroppgave har jeg brukt disse tilnærmingen til medborgerskap for å undersøke hvordan mine informanter som blant annet løfter tema om egen rolle og relasjonsbygging innad i deres vennefamilier. Den relasjonelle tilnærmingen til medborgerskapet, sammen med nestekjærlighetsperspektivet gjør det mulig å analysere hvordan medborgerskap blir til for personer mine informantene ved å analysere relasjonene til deres kobling (ungdommen). Ved å se på medborgerskapet i lys av de presenterte perspektivene vil det være mulig å få fruktbare analyser av hvordan frivillige inkluderes unge flyktninger inn i samfunnet, gjennom vennefamilieordningen.

3 Metode

Ved oppstart av dette prosjektet stod jeg ovenfor små og store valg. Innenfor studiet likestilling og mangfold finnes det mange spennende felt å velge mellom, og når muligheten for å skrive en oppgave som *noen* kunne ha nytte av, ble valget *enkelt*. Jeg har i prosessen tatt stilling til hvilken måte jeg ville *utforske* integrerings- og frivillighetsfeltet, finne frem til og besvare min problemstilling. I dette kapitlet redegjør jeg for valgt metode og innsamling av datamateriale som skal analyseres i denne oppgaven. Jeg vil gjennom drøfting vise hvilke valg og etiske vurderinger som er tatt i prosjektprosessen. Hensikten med metodekapitlet er å bidra til oppgavens transparens.

3.1 Kvalitativ metode

Når et felt eller tema skal utforskes dannes et forskningsprosjekt som baserer seg på den metoden som egner seg best for å besvare valgt problemstilling (Thagaard, 2018). I mitt prosjekt ønsker jeg å forstå hvordan mine informanter opplever vennefamilieordningen, og undersøke hvorvidt de har erfaringer som tilsvarer at ordningen bidrar til integrering. Jeg har valgt å benytte meg av kvalitativ metode da denne tilnærmingen egner seg best til å til å besvare min problemstilling. Ved kvalitativ metode er *hensikten* å søke en forståelse av sosiale fenomener gjennom eksempelvis observasjon, intervju eller analyse av tekst eller visuelle uttrykksformer (Thagaard, 2018). Enkelt sagt vil valget av kvalitativ metode kunne gi en innsikt og dybdeforståelse i mitt datamateriale (Thagaard 2018; Halvorsen 2008; Tjora 2017)

3.2 Kvalitativt intervju

For å besvare min problemstilling har jeg gjennomført kvalitative intervjuer. Metoden egner seg særlig til å belyse problemstillinger der vi ønsker å samle datamateriale som inneholder og utforske ulike aspekter og forståelser av samme fenomen (Tjora 2017; Thagaard 2018). Ved å benytte intervju er det mulig å komme frem til funn som gir en innsikt i hvordan personer opplever og reflekterer over et gitt tema eller en gitt situasjon (Thagaard, 2018). Valget jeg har tatt baserer seg i første omgang på et ønske om å få innsikt i informantenes refleksjoner ved å få innsikt i hva som lå til grunn for deltakelsen i vennefamilieordningen. For det andre har metoden gitt meg kjennskap til informantenes etablering av egen rolle inn mot ordningen, og til deres opplevelser av integrering som endel av ordningen. I forskerrollen har jeg vært avhengig av å skape et datamateriale som gjorde det mulig å finne essensen i informantenes forståelser, slik at jeg senere kunne få gjennomført en grundig analyse og dermed belyse viktige og relevante funn. Det har vist seg at intervju var en velegnet metode for å få skape et rikt datamateriale.

Intervjuene var basert på et strukturert oppsett, samtidig vektla jeg å formulere åpne spørsmålene slik at det ble mulig å gjennomføre semistrukturerte intervju (Thagaard, 2018). Det vil si at intervjuguiden følger et strukturert oppsett i forhold til temaene jeg ønsket svar på, samtidig som jeg la til rette for å følge opp temaer som informantene selv tok opp i sine fortellinger. Hensikten var å forsikre og samle inn nødvendig informasjon i tillegg til at jeg ikke gikk glipp av temaer eller annen informasjon som også ville være av relevans. Et eksempel på et av de åpne spørsmålene, lyder som følger: "Hvorfor ønsket dere å bli med i vennefamilien?". Bakgrunnen for valg av intervju som metode er at det er informantenes forventninger, erfaringer og opplevelser som danner grunnlaget for masteroppgaven (Thagaard, 2018). Det er verdt å nevne at jeg grunnet den daværende pandemisituasjonen lot informantene velge om de ønsket å bli intervjuet ansikt-til-ansikt eller over nett. Samtlige familier unntatt én endte dermed opp å ta intervjuet over nett.

3.3 Rekruttering av informanter

Kvalitativ tilnærming til forskning kjennetegner dyptgående og intensive analyser av datamateriale, som tilsvarer rekruttering av et mindre utvalg hvor forskeren baserer seg på metoder som gir nærhet til prosjektets deltakere gjennom intervju (Kristensen & Ravn 2015; Thagaard 2018). I mitt masterprosjekt har jeg gjennomført ni intervjuer med forskjellige familieenheter fra vennefamilieordningen. I rekrutteringsprosessen ble det naturlig å kontakte vennefamiliekoordinatoren til Røde Kors, Trondheim. På denne måten kunne jeg forsikre meg om at prosjekt og informasjonsskriv ble viderefremmet til potensielle informanter. Informasjonsskrivet inneholdt en invitasjon til forskningsprosjektet og var formulert slik at informantene var innforstått med deltakelsens kriterier. Rekrutteringen resulterte i at ni ulike familieenheter deltok i prosjektet.

Kriterier som lå til grunn for rekrutteringen var at informantene nylig hadde vært eller fortsatt var aktive som vennefamilie. Noen av informantene hadde akkurat begynt sin relasjon, noen hadde valgt å fortsette etter den formelle kontraktsperioden, mens andre var ferdig for denne gang. Det var derfor å forvente at informantene hadde ulike opplevelser og erfaringer som vil kunne gi innsikt til hvorfor de anser at ordningen er viktig. Det var derimot ikke satt krav til at familieenhetene skulle være like, *fulltallige* eller heteronormative, da det ikke var gitt at det er den heteronormative *kjernefamilien* som har best forutsetninger for å integrere. Bevisst unnlattelse av et slikt kriterium bidro til stor variasjon blant informantene som deltok i prosjektet. Familieenhetene bestod både av familier med og uten barn, hvor noen av familieenhetene også bodde alene mens de delte på ansvaret med øvrig familie. Dermed varierte også gjennomføringen av intervjuer; noen av informantene ble intervjuet alene, andre i par eller med barn.

For å gi oppgaven den kvaliteten som er nødvendig for å belyse viktige funn, var det helt essensielt å samle inn empiri som rommet ulike perspektiver på integrering. Og det skulle snart vise seg at det akkurat var disse *forskjellene* mellom familiene og deres ulike livssituasjoner som bidro til et rikt materiale.

3.4 Intervju: Innsamling av datamateriale

Enhver forsker som klarer å etablere en god og tillitsfull atmosfære i intervjusituasjonen vet at det har stor betydning for empirien som produseres (Thagaard, 2018). Jeg la derfor til rette for en slik atmosfære allerede i innledning før hvert intervju, ved å takke informantene for deltakelsen i forskningsprosjektet og forsikre meg om at de var innforstått med det som stod i informasjonsskrivet. Jeg informerte de deretter om at det ble gjort opptak av intervjuet. Den klare hovedregelen når man skal innhente materiale som skal forskes på er at man har innhentet samtykke fra personene som inngår i studien (NESH, 2018). Underveis hadde jeg en notatblokk ved min side, slik hadde jeg mulighet til å skrive ned stikkord på uttalelser jeg opplevde som relevant for min oppgave. Videre informerte jeg om at ingen svar ble ansett som mer eller mindre betydningsfulle og at informantene var mer enn velkomne til å prate om det som skulle falle naturlig inn, utover mine spørsmål. Et annet element som vil ha betydning er at intervjuer er en deltakende lytter (Thagaard, 2018). Hensikten var å vise informantene at jeg både lyttet og interesserte meg for det som ble fortalt gjennom bekræftende lyder, tilbakemeldingssignaler og kroppsspråk. Dette gjorde jeg bevisst for å skape en tillitsfull og avslappet atmosfære, slik at informantene skulle ønske å fortelle mer. Jeg hadde også fokus på informantenes ansiktsuttrykk og kroppsspråk for å se etter tegn og gestikuleringer som bekreftet deres engasjement eller passivitet når de snakket (Thagaard, 2018).

Gode eksempler på dette i mine intervjuer var enten at informantene veivet engasjert med hendene, som kunne bety at temaet det de snakket om var av stor betydning for dem. Eller ved at informantene satt seg tilbake med armene i kors eller ble helt stille, noe som på den ene siden kunne bety at de reflekterte, eller på den andre siden at informanten føler seg ferdigsnakket om et tema (Thagaard, 2018). Jeg har benyttet en semistrukturert tilnærming til intervju, som vil si at selve intervjuguiden ble utarbeidet i forhold til temaene jeg ønsket å ta opp, og var organisert i en rekkefølge som følger en hvis dramaturgi (Thagaard, 2018). Det ble til tider naturlig å omrokere eller avvente med spørsmål. For å opprettholde den gode atmosfæren og holde flyten i samtalen ga jeg informantene rom til å snakke, og heller la dem besvare spørsmål når de selv begynte å bevege seg mot dette temaet (Thagaard, 2018). Under transkriberingen ble jeg oppmerksom på noen viktige elementer som jeg kommer til å ta med meg videre inn i senere arbeid. Jeg kunne med fordel tatt lengre kunstpauser, samtidig ble det tydelig at jeg under intervjuene hadde fulgt med i timen og stilte gode oppfølgingsspørsmål. Alt i alt ble jeg tryggere for hvert intervju og en fin ting jeg merket meg under transkribering, var at atmosfæren jeg skapte bidro til at latteren satt løst hos informantene samtidig som det var rom for å snakke om mer alvorspregede temaer.

Alle intervjuene med unntak av ett ble på grunn av koronaepidemien gjennomført digitalt, og jeg var betenkt om det kunne påvirke tillit eller atmosfære. Det så derimot ikke ut til å noen *demper* på *stemningen*, kanskje heller tvert imot. Informantene satt hjemme i sin egen stue, og samtlige ga uttrykk for at de både hadde god tid og satte pris på muligheten til å reflektere rundt spørsmålene. Et bekræftende steg i masteroppgaven var når informantene selv tok tak i temaer og pratet fritt om både positive og utfordrende opplevelser – som jeg innledningsvis hadde hatt et håp om at kunne skje.

3.5 Transkribering

Når jeg senere satt i gang med transkriberingen reflekterte jeg over hvilke temaer som dukket opp og om det var noe som skilte seg ut som interessante funn (Dalen, 2011). Ordet omgrep, hentet fra nynorsk, kan gi en beskrivelse på hva som skjer mellom produksjon av empiri gjennom intervju og til den tolkes ved bruk av kvalitativ analyse (Aase & Fossåskaret 2007). For å gjøre informantenes utsagn og hendelser mer forståelig, har jeg etter transkribering forsøkt å *gripe om* utsagnene med begreper (Aase & Fossåskaret 2007). Det var først når datamaterialet ble koblet opp til begreper og fortolket, at de ga mening (Aase & Fossåskaret 2007). Flere av informantene hadde ulike dialekter og dermed ble intervjuet omgjort og standardisert til bokmål. Dette var et grep som ble benyttet for å holde på informantenes anonymitet. Det har vært nødvendig å endre eller kutte bort enkelte ord som gjentakelser eller stotring. Jeg har allikevel vært bevisst å holde på ordlyden til informantene og samtidig gjort mitt beste som forsker for å bevare meningsinnholdet i hvert intervju (Dalen, 2011). Under transkriberingen ble det tydelig at jeg satt på et stort og rikt materiale, og jeg forstod tidlig at jeg måtte velge en analysestrategi som ville gi meg en god oversikt på hva som ville være mest relevant for oppgaven.

3.6 Ethiske aspekter

Når man som forsker skal planlegge et prosjekt, og datamateriale skal samles inn er det fler hensyn som er nødvendig å ta stilling til (Thagaard, 2018). I mitt tilfelle har jeg for å sikre kvaliteten til masteroppgaven måtte ta stilling til aspekter som; min personlige motivasjon for temaet, akademisk kjennskap til feltet, min rolle som forsker og andre etiske dilemmaer som eksempelvis informantenes anonymitet og oppgavens validitet.

Egen motivasjon og forkunnskaper

Min faglige bakgrunn som masterstudent innen likestilling og mangfold har gitt meg kjennskap til integreringsfeltet. Den faglige kunnskapen har bidratt til å forsterke min personlige motivasjon for å utforske dette forskningsfeltet. For å kvalitetssikre min masteroppgave har dermed fokus ligget på at det er informantenes *fortellinger* og *opplevelser* som er viktig. Denne innsikten har gjort det mulig å etterstrebe en åpen holdning, ved å være bevisst å ikke bevise poeng, ut fra egen forutinntatthet om hvilke funn som kan anses som mer relevante og viktige å fremheve enn andre (Skilbrei 2019; Thagaard 2018). Åpenhet underveis i prosessen har vært gunstig for å gjenkjenne detaljer og forståelser som jeg på forhånd ikke kunne anta at vil være synlige gjennom datamaterialet. Jeg har under prosessering av datamaterialet vært bevisst på at det kunne dukke opp informasjon, som tilsa at det vil være interessant og relevant å se nærmere på noen begreper fremfor andre. Jeg har derfor forsøkt å holde meg nøytral ved utforsking av materiale, ved å være åpen og nysgjerrig til alle de ulike temaene og begrepene som har dukket opp.

Etiske dilemmaer

Et datamateriale utvikles på grunnlag av tilknytning som etableres mens vi utforsker feltet, og gjennom tolkning av observasjoner, utsagn, visuelle uttrykk og forskning som er tilgjengelig (Thagaard, 2018). Etiske refleksjoner er noe man som forsker alltid bør ha med seg, og som i eget tilfelle har vært under kontinuerlig evaluering (Thagaard, 2018). Før valg av tema reflekterte jeg eksempelvis over egen kunnskap og kom jeg frem til at min kjennskap til det norske familielivet kunne føre til at jeg unnlot å stille spørsmål ved forhold og nyanser som jeg opplevde som selvsagte. Det er relevant å nevne at jeg før utforming av problemstilling hadde noe kunnskap om integreringsfeltet gjennom studiet, og ved at jeg har fulgt nyhetsbilde. Jeg hadde derimot lite kjennskap til vennefamilieordningen til Røde Kors, og hvordan integrering av unge og enslige mindreårige flyktninger fungerte. Gjennom refleksjon av egne antagelser innen feltet, vil man i samtale med informantene kunne utvikle en forståelse av hvordan de opplever egen situasjon (Thagaard, 2018). Utvalget av mine informanter var gjennomsnittlige norske familier, som jeg med *min bakgrunn* kunne relatere meg til. Dermed måtte jeg ta stilling til å utforme et forskningsprosjekt som skapte rom for drøfting og analyse.

I forskning skiller det ofte mellom studier som foregår innenfor et miljø forskeren har kjennskap til, og til studier som foregår i et felt som er ukjent for forskeren (Thagaard, 2018). Under intervjuprosessen med mine informanter ble det tydelig at de antok at vi delte felles referanser og forståelse for temaene som ble tatt opp. Ved noen anledninger svarte de dermed mindre utfyllende på spørsmål de mulig tok for gitt at jeg hadde kjennskap til fra før. Ved utforming av intervjuguiden kan det i retrospekt sees som en fordel at min nysgjerrighet på temaet bidro til en naturlig utvikling av åpne spørsmål. Dette kom også til syne under intervju, da min bevissthet rundt å stille oppfølgings-spørsmål viste seg å være svært nyttig for å få informantene til å utdype og oppklare svarene sine. Oppfølgingsspørsmålene ble stilt for å forsikre at jeg fikk innsikt i hvordan deltakerne opplevde sin situasjon, og fordi slike spørsmål ville kunne gi viktig tilleggsinformasjon til temaene som ble løftet.

I mitt forskningsprosjekt falt valget på å gjennomføre intervju, og et av de første stegene ble dermed å sende inn og få godkjent et omfattende meldeskjema av Norsk senter for forskningsdata (se 4. vedlegg). Det ble gjort opptak av intervjuene, noe som risikerer at materialet kan havne på avveie. Derfor var jeg nøye med å overføre opptakene til en sikker internettsjerver, og passe på at det ikke forelå navn på filene som kunne identifisere personene opptakene omhandlet. Ved transkribering av opptakene utelot jeg personlige egenskaper som navn, alder og yrke og ga informantene pseudonymer for å holde på deres anonymitet. Det er i forskningsprosjekter også viktig å ta stilling til og informere informantene om prosjektets konfidensialitet, om prosjektets innhold og deres samtykke. (Tjora, 2017). Dette gjorde jeg ved å sende alle informanter et informasjons-skriv med informasjon om deltakelse, samt studiens hensikt og mål. Hensikten er både å sørge for opprettholdelse av informantenes integritet og at de ikke blir skadelidende.

3.7 Forskerrollen

Når vi forsker på et felt er det ønskelig å holde seg objektiv og nøytral, men det er i realiteten ikke mulig å være fullt ut nøytral, da erfaringer vi har med oss alltid vil prege prosjektet i en viss retning (Thagaard 2018). Når jeg valgte tema for oppgaven, ble jeg derfor nødt til å ta stilling til min rolle inn mot integreringsfeltet. Før innsamling av datamateriale reflekterte jeg over egen tilknytning til feltet, og så på hvordan min forforståelse for tematikk og begreper gjennom faglig kompetanse og personlig erfaring kunne ha innvirkning på utviklingen av datamaterialet og intervjuprosessen (Thagaard, 2018). Bevisstheten rundt nøytralitet og objektivitet, sammen med egenskapen å tilnærme seg mer kjennskap til feltet, var for eksempel nyttig for å utforme en intervjuguide som hadde til hensikt å skape et fyldig datamateriale, gjennom å utvikle spørsmål som ikke ble ledende.

Min forforståelse var formet ut fra min tidligere kjennskap til feltet som baserte seg på min studieretning, og ved å ha fulgt samfunnsdebatten om integrering og flyktninger. Det at jeg hadde forkunnskap til feltet jeg ønsket å forske på, kan både ha vært en styrke og kan ha begrenset forskningsprosessen i den forstand at egne erfaringer skaper grunnlag for hvordan jeg har forstått informantene, og har blitt forstått av dem (Thagaard, 2018). En annen utfordring som jeg var bevisst, var at jeg om mulig kunne overse detaljer og dermed ikke vektlegge funn som egentlig var relevante, på samme måte jeg ville gjort uten noe forhåndskunnskap (Thagaard, 2018). Når jeg underveis lærte mer om temaet fikk jeg både bekreftet og avkreftet noen antakelser. På den ene siden var jeg bevisst å ikke la all den nye kunnskapen styre oppgavens retning for mye, samtidig som det var viktig å se hva tidligere forskning sa om hvilke veier som burde utforskes videre. Min nysgjerrighet kan på mange måter sies å ha vært en positiv faktor fordi den bidro til et ønske om å tilnærme meg kunnskap fra ulike perspektiver. Og fordi den bidro til at jeg behandlet alle temaer som kom opp under intervju og i datamateriale med en utforskende tilnærming. I forskerrollen forsøkte jeg dermed å tolke og forstå *personene* denne oppgaven dreier seg om. Jeg etterstrebet dermed et objektivt perspektiv ved å sette meg inn i informantenes situasjon og utelate egne tanker, følelser og antagelser om feltet (Almklov 2008; Thagaard 2018).

Avslutningsvis nevnes det at min kjennskap til integrerings- og frivillighetsfeltet ikke nødvendigvis gir et bedre grunnlag for validitet (Thagaard 2018). Det som derimot er viktig – er at mitt ståsted presenteres – slik at det blir mulig for leseren å vurdere mine tolkninger og funn, fra mitt utgangspunkt (Thagaard 2018). Jeg har i denne delen prøvd å vise hvilken betydning min posisjon har hatt å si for valgene jeg har gjort meg i prosessen med å skape datamateriale, ved analyse og ved tolkning av datamaterialets resultater (Bratberg 2017; Thagaard 2018; Hammerlin & Larsen 1997).

3.8 Analysestrategi

I denne masteroppgaven har jeg benyttet meg av tematisk analyse og hentet inspirasjon fra narrativ analyse. Bakgrunnen for å supplere med narrativ analyse var at jeg ved å benytte analysestrategiene sammen fikk en helhetlig oversikt over empirien, samtidig som jeg mulighet til å dykke dypere ned i funnene og utforske hva som *egentlig lå der* (Johannessen et al., 2018).

«Ved å lokalisere observasjoner i kategorier, skaper vi orden i verden. Vi tillegger fenomener rundt oss mening, og de blir forutsigbare.»

(Aase & Fossåskaret 2007, s 131)

Når informantene fortalte sine historier snakket de frem likelydende temaer og det ble derfor naturlig å velge tematisk analyse som første trinn i prosesseringen av dataen. Slik kunne jeg gjennom kategorisering få en helhetlig oversikt over informantenes erfaringer og opplevelser. Tematisk analyse er en av de mest grunnleggende analysestrategiene, men det nevnes samtidig at den ikke er bundet til et bestemt teoretisk rammeverk (Johannessen et al. 2018; Eggebø 2021). Analyseformens strukturerte fremgangsmåte ga meg forståelsen av hvordan jeg burde gå frem med analysen (Johannessen et al., 2018). Når jeg skulle analysere hentet jeg inspirasjon fra Braun og Clarks (2006) oppskrift, og jeg forholdt meg til de fire stegene som presenteres i boka *Hvordan bruke teori* (2018). I første omgang satt jeg i gang med:

1. *Forberedelser*; både intervjuene og transkribering ga en nyttig første- og andregangsoversikt over innholdet i mitt datamateriale (Johannessen et. al). Mens jeg arbeidet noterte jeg flittig og lagde tankekart over temaer som kunne være av relevans. Etter transkriberingens var overstått, startet jeg med nysgjerrighet å se over materialet.

2. *Kodearbeidet* ga meg en oversikt over datamateriale og min jobb var nå å generere dypere innsikt og tilrettelegge materialet for den videre kategoriseringsprosessen (Johannessen et al 2018). Notatene som jeg hadde gjort meg underveis fungerte dermed som en pekepinn på hvilke temaer som gjorde seg gjeldende og hvilken teori som senere skulle vise seg å være relevant å koble opp med mitt materiale.

3. I neste fase satt jeg i full gang med å *kategorisere*, nå hadde jeg nemlig kodet frem "bokser" med analytiske kategorier som ble adressert av informantene og som inneholdt samme fellestrekk og meningshold (Johannessen et. al, 2018, Andersen, 2019).

4. Avslutningsvis gikk jeg i gang med å *rapportere* de ulike kategoriene og skrive frem "boksenes" innhold. Med andre ord å analysere frem de kognitive kategorier, altså informantenes kategorier, og klarlegge hvilke forståelser kategoriene *egentlig* rommet (Johannessen et. al, 2018, Andersen, 2019) Denne delen av arbeidet har lagt grunnlag for at det, senere, i resultatdelen er mulig å vise til en dypere forståelse av temaene som er analysert, at poeng som belyses belegges med illustrasjoner fra mitt datamateriale og gi til slutt en grundig og nyansert presentasjon av funn (Johannessen et al 2018).

Fokus på fortellinger

«En fortelling består av mange elementer. De viktigste er *karakterene* og *handlingen*. Men hendelser er alltid noe som kan «finne sted». Det trengs en *verden* eller et *sted* der hendelsene kan utspinne seg. Dessuten: fortellinger foregår over et visst *tidsrom*. Og ikke minst: alle fortellinger er fortalt av en *forteller*»

(Andersen 2019, s 23)

Samfunnsvitere har i nyere tid fått forståelse for at fortellinger kan være mer enn oppdiktete historier og at ulike former for kommunikasjon og kulturelle uttrykk kan studeres som fortellinger (Johannessen et al., 2018) Målet for enhver forsker er å få adgang til å studere prosesser som til vanlig er skjult for mannen i gata (Aase & Fossåskaret 2007, s.129). Det hevdes at alle mennesker forstår verden gjennom *kulturelle filtre* og at vi alle har vårt eget sett med *kulturelle briller* som må tas av ved tolkning av temaer (Aase & Fossåskaret 2007, s.129). Ved å hente inspirasjon fra narrativ analyse fikk jeg mulighet til å utforske sosiale prosesser, ved å se hvordan informantene brukte narrativ til å fremstille sin egen forståelse av vennefamilieordningen. Virkeligheter kan fremstilles på forskjellige måter og ved analyse av deres fortellinger fikk jeg *adgang* inn i deres *indre sfære* og opplevelse av egen virkelighet (Johannessen et al., 2018). Jeg har vært nøye med ikke å lese informantenes historier som en uttalt sannhet – og har heller forsøkt å se på hvordan enkelte hendelser har blitt vinklet på bestemte måter – for å kunne etablere sammenhenger som skapte mening (Riessman 2008; Johannessen et al. 2018).

I denne delen av analysearbeidet var jeg opptatt av å *lese* informasjonen, altså å se på hvordan informantene presenterte seg selv og ungdommen de var vennefamilie for (Riessman, 2008). Jeg stilte meg selv spørsmål som; om fortellingen hadde en kontekst, om den hadde et poeng, om det fantes en spenningskurve, hvilke karakterene fantes i historien og hvordan ble de omtalt (Johannessen et al., 2018) Analyseformen gjorde det mulig å dykke dypere ned i fortellingenes meningsinnhold, som var med på å gi oppgaven og analysearbeidet ytterligere tyngde og relevans.

4 «Fordi vi vil, kan og bør»

I dette kapittelet ser jeg på hvordan mine informanter begrunner sin deltakelse i vennefamilieordningen. Intervjuene har gitt innblikk i deres erfaringer og refleksjoner rundt hvorvidt de opplever at ordningen fungerer som et bidrag til ungdommen de er koblet opp med. Videre har jeg undersøkt om informantene begrunner deltakelsen med å trekke frem sitt *unike* bidrag eller ordningen per se. Jeg har også undersøkt om det er *noe annet* som fungerer som den fremtredende faktoren, for å kunne gjøre noe godt for ungdommen. Temaene som presenteres i dette kapittelet er analysert frem fra informantenes fortellinger. Under intervjuene snakket informantene frem likelydende temaer som: *å være noe for noen*, *å få lov til å bidra til ungdommen* og *å være en god borger*. Samtlige av informantene fortalte også at vennefamilieordningen fungerte som en døråpner inn i samfunnet. Videre fortalte de at deltakelsen ga dem mulighet til å være gode borgere ved å dele sine ressurser. De snakket om følelsen av samfunnsansvar, men også hvordan plikt hadde påvirket valget om deltakelse. Noen av informantene omtalte ordningen som uformell og en energigivende aktivitet, og det var noen som nevnte at det var et overskuddsprosjekt i form av at deltakelsen krevde organisering.

Kapittelet er organisert i tre deler. Det betyr imidlertid ikke at dette er de eneste måtene materialet kan forstås. Inndelingen representerer kun resultatene av *min* analyse. I den første delen ser jeg på temaet "*Den gode medborgeren*" og hvordan informantene omtaler seg selv og sin rolle når de begrunner sin deltakelse i vennefamilieordningen. Den neste delen handler om å komme "*Ut av eget hamsterhjul*". Her undersøker jeg hvordan informantene begrunner deltakelsen i lys av å bli kjent med en ungdom fra en annen kultur. I det tredje temaet undersøker jeg hvordan informantene ser ut til å være motivert av tanken på "*Bidrag som det lille ekstra*", og følelsen av å være en bonus.

4.1 Den gode medborgeren

Noen av informantene synes å ha et underliggende verdikonsept om «den gode medborgeren» som motiverer dem til deltagelse. Sitatene kan ved første øyekast tolkes ut fra et ønske om å fremstå som en godhjertet person, men ved å benytte den teoretiske tilnærming til medborgerskap, ligger det jo også noe mer. I denne delen benyttes blant annet en relasjonell tilnærming til medborgerskap, for å undersøke hvordan informantene snakker om egen rolle innad og utenfor deres vennefamilier.

Ella og Eirik er et gift par fra Trondheim med tre barn i tenårsalderen. Da jeg i oppstarten av intervjuet presenterte meg og mitt forskningsprosjekt, fortalte jeg at jeg hadde forberedt et åpent og uformelt intervju. Da svarte Ella med en lattermild tone at det passet godt, for de hadde ikke forberedt seg. Gjennom skjermen kunne det se ut til at paret satt ved bordet i dagligstuen, og i bakgrunnen hørte jeg noen av barna romstere på kjøkkenet mens middagen ble laget. Paret lo unnskyldende og håpet det gikk bra med litt lyd i bakgrunnen. Familien ble vennefamilie i 2016 og har fortsatt å holde kontakt med ungdommen etter den formelle kontraktsperioden.

Sanna: Kan dere fortelle litt om grunnen til at dere ønsket å bli vennefamilie?

Ella: Høsten 2015 under flyktningkrisen som sikkert pågår til en viss grad enda så ble jeg fortvilet over den offentlige debatten som var polarisert. Jeg ble litt forbannet å lette etter noe.. Hva kunne man gjøre selv (...) For å fylle opp den gode siden og ikke være med på den dårlige siden. Det er kanskje litt råttent (Ella humrer).. Hva kan man gjøre utenom å like på Facebook.

Ella begrunner sin deltakelse i vennefamilieordningen med den offentlige debatten rundt flyktningkrisen. Uttalelsen gir uttrykk for hennes interesse rundt det politiske og samfunnsmessige aspektet ved mottakelsen av flyktninger. Debatten virker å ha skapt et engasjement hos Ella, som har ledet til handling. Jeg tolker hennes bruk av ordet polarisering, og omtalelse av den gode og 'dårlige' siden dit hen at Ella ser et klart skille i samfunnsdebatten. Informanten gir uttrykk for at den ene siden representeres av medmennesker som ønsker å bidra som gode medborgere, og at den andre siden består av borgere som opptrer eller ytrer seg mindre humant. Ellas uttalelse handler med andre ord om å velge side og hun er klar i sin tale, hun har valgt den gode siden. Informanten fremstiller her seg selv som en person som ble drevet til handling i den gitte situasjonen. Jeg forstår det slik at hun opplever å ha oppfylt sin "plikt" som "en god medborger" ved at hun har ansvarliggjort seg selv, i forhold til hva hun tenker rollen krever av henne.

Videre tolker jeg Ellas beretning som en kommentar til tiden vi lever i med et polarisert samfunn, og at hun tenker at vi alle har et ansvar for å velge hvilken side vi ønsker å stå på. Historien hennes og da særlig kommentaren om å gjøre noe utover å bare like på Facebook, impliserer at handling betyr mer enn ord. Eirik nikker bekreftende og lytter til det Ella forteller, før han selv fortsetter.

Eirik: Det var veldig stor etterspørsel etter vennefamilier. Det stod vel hundre ungdommer i kø som hadde ønske om å få vennefamilie og det var bare rundt tjue vennefamilier i byen. Så Røde Kors var tydelig på å få inn flere. I tillegg så var det i utgangspunktet litt sånn.. Vi ser at vi har det ganske bra og har kanskje overskudd til å hjelpe noen andre. Vi har jo hjulpet til i nabolaget. Jeg har vært fotballtrener, drevet med skikurs og forskjellig sånn, men det har på en måte vært for noen som har det veldig godt i utgangspunktet (...) mens det her er jo noe helt annet. Dette er noen som virkelig trenger hjelp og det er mer meningsfullt da.

Informasjonen fra Røde Kors har gitt Eirik innsikt i omfanget av unge flyktninger som har behov for vennefamilie. Han begrunner deltakelsen som et resultat av at hans egen familie har det bra, og med at de har hatt overskudd til å bidra. Jeg tolker det til at han mener at han som god medborger, bør dele "sine og familiens goder". Han bekrefter her Ellas måte å snakke om det å gjøre noe bra for noen andre, og er samtidig eksplisitt på at paret er av den sorten som deltar aktivt på den gode siden. Videre reflekterer Eirik over forskjellen og trekker på erfaringen fra dugnad og ungdomsarbeid i det hverdagslige, kontra deltakelsen i vennefamilien. Han er tydelig på at det sistnevnte er noe helt annet. Jeg forstår informanten slik at det oppleves mer meningsfullt å dekke behovet til ungdommen i vennefamilien, enn å være trener for ungdommer som har det de trenger. Jeg tolker utsagnet til at det er viktig å bidra der behovet er størst.

For å få en bedre forståelse av dette, kan begrepet *affektive rom* (Andersen, 2019) være nyttig. Begrepet viser til at ulike virkemidler som benyttes i en gitt situasjon vil være med å påvirke våre forventninger, tanker eller reaksjoner til egen og andres oppførsel (Andersen, 2019). Den første *situasjonen* Eirik skildrer i sin historie er *dugnad* i lokalmiljøet, mens hans deltakelse i *vennefamilien* representerer en annen. Selv om begge er basert på frivillighet er det slik at de fleste nordmenn har vokst opp med dugnad, vi kjenner godt til normene om å bidra, og hva som forventes av oss. Frivillighetsarbeid er derimot ikke noe alle kjenner like godt til, som betyr at det finnes andre normer og forventninger til deltakelse. Begge situasjoner er frivillige og basert på uformelle normer. Forskjellen er at det ved dugnad ofte finnes en eksplisitt forventning om deltakelse, mens det i frivillighetsarbeid finnes en implisitt forventning.

Slik jeg forstår det opplever Eirik at det er meningsfullt å være en god medborger og hans deltakelse i ordningen spiller en viktig rolle for å inkludere og integrere ungdommen fra vennefamilien, inn i sitt eget fellesskap og vårt samfunn. Ella og Eirik forteller i sin historie at deltakelsen i vennefamilieordningen har gitt dem mulighet til å realisere et ønske om å være gode medborgere.

En annen av mine informanter begrunner utgangspunktet for deltakelsen på en annen måte. Beate har sammen med sin far og datter vært vennefamilie siden 2018. Hun skildrer en hektisk hverdag som enslig forsørger, med lange dager på jobb og attpåtil en forelder som er syk. Da intervjuet skulle avtales nevnte Beate at hun prøvde å smette inn samtalen mellom møter, og fra skjermen ser det ut til at hun sitter på kontoret sitt. Hun snakker engasjert om flyktningkrisen og om å bidra utenfor sin egen familie.

Beate: *For det første så er det en form for solidaritet, fordi de som flykter har jo ikke bedt om å være på flukt. Og jeg tenker og at det er flaks for meg og for mine at vi er født og oppvokst her, men det er jo ikke gitt og hvis det hadde vært snudd. Hva om jeg måtte ha sendt mitt barn ut på flukt. Mhm.. Det er jo liksom, det er noe med den morsfølelsen der som trygget for min del, det at jeg ser jo hvor sårbart det er. Og det å sende fra seg barn på den reisen, hva dem kanskje har opplevd på veien. Det handlet egentlig om det å kunne være et holdepunkt for noen andre, når dem nå kommer hit alene.*

Beate forteller her om solidaritet som utgangspunkt for deltakelse, og gir uttrykk for sine tanker rundt flyktningkrisen. Jeg forstår informanten slik at hun refererer til egne verdier når hun omtaler sin egen morsfølelse som så sterk at den har skapt et ønske om å hjelpe noen utenfor egen familie. Beate uttrykker eksplisitt at det er tilfeldig hvor vi blir født og vokser opp. Jeg tolker at hennes empati har utspring fra de erfaringene hun selv har gjort seg i morsrollen, og at den kommer til syne gjennom en – "*sånn gjør man bare*" – holdning. Jeg forstår utsagnet til at deltakelsen egentlig bygger på en slags plikt og omsorgsfølelse, som skaper et spenningsfelt mellom Beates og noen av de andre informantenes fortellinger om begrunnelser.

Ved nærmere analyse av Beates historie vil jeg si at den handler om å være en god medborger. Deltakelsen gir informanten mulighet til å fungere som et holdepunkt for en ung flyktning og deltakelsen skaper rom for å opptre solidarisk med tanke på foreldre til vennefamilie-ungdommen. Dette tolker jeg at står i stil med det jeg forstår som et håp fra Beates side om at noen ville gjort det samme som henne, gitt at situasjonen var snudd. Fortellingen har også en forankring i eget narrativ, da informanten fremsnakker

sitt eget verdisett og seg selv som en person som skaper en trygg havn i en ny og utrygg situasjon – Beate er en person som tar ansvar. Informanten opplever at deltakelsen gir mulighet til å være både rettferdig og solidarisk, og hun får som Eirik og Ella mulighet gjennom vennefamilien til å forankre sin egen posisjon som medborger.

En annen familie jeg intervjuet forteller om en spesiell hendelse som ligger til grunn for deres ønske om å bli vennefamilie. Arne og Anders har vært vennefamilie siden høsten 2019 og har valgt å fortsette relasjonen med sin kobling etter den formelle kontraktperioden. Paret er i starten av 70-årene og har levd i samboerskap i mange år. De traff hverandre helt tilbake på universitetet og er nå pensjonert. Leiligheten ligger i et fint strøk, og har interiør som bærer preg av å komme inn i en annen tid. De omtaler hjemmet sitt som borgerlig. Når jeg ankommer tar begge meg imot; Arne tar kåpen og henger den pent på plass, og Anders byr på noe å drikke. Så ønsker de meg velkommen inn i dagligstuen.

Arne: *Det er en ganske spesiell grunn fordi vi i 2019, vet ikke om du var i byen da, men da var det et ganske dramatisk, trist og tragisk drap, tre afghanske gutter.*

Anders: *To gutter som ble drept av en tredje.*

Arne: *Det skjedde rett nede i gaten her.*

Anders: *Det var en datter av en bekjent av oss som skrev i ordet fritt; «Nå Trondheimere, nå må dere kjenne deres besøkestid. Nå må dere stille opp for disse enslige mindreårige asylsøkerne. Nå må dere ta kontakt med Røde Kors». Også gjorde vi det.*

Arne: *Vi følte at vi hadde en.. det var vel ikke en borgerplikt, men det var noe viktig vi ønsket å gjøre en innsats for. Jeg har mye familie her i Trondheim; svigerinner, nieser og nevøer som har barn. Og deres barn igjen, men dette med å gjøre en innsats for asylsøkende var..*

Anders: *... det var noe vi hadde tenkt på mange ganger. Med alt fokuset på hvor jævlig de er og hvor jævlig de har det (...) At vi kunne være en støtte for en som trenger en voksenkontakt. (...) Etter hvert ble vi koblet med ungdommen som nå er vår vennefamilie, sønn eller hva vi nå skal kalle, eller jo vi kaller det det.*

Anders og Arne forteller en historie om følelser satt i sving, og begrunner sin deltakelse med en hendelse som har gjort sterkt inntrykk. Ved å se til narrativ analyse kan den uventede hendelsen ha skapt en *reaktiv emosjon* som har gjort Anders og Arne parat til å handle (Andersen, 2019). Drapet ser med andre ord ut til å ha vekket parets engasjement og har fungert som utspring for deltakelsen.

Jeg tolker Arnes utsagn om borgerplikt til at han ser det som en selvfølge å hjelpe noen i nød og til at han fremsnakker sin rolle som en god medborger, samtidig som at han snakker frem *ønsket* mer enn en opplevelse av plikt. Paret omtaler hendelsen eksplisitt til noe som har *skjedd her*. Ved ytterligere analyse av utsagnet, tenker jeg at paret antyder at hvis ingen bryr seg om og hjelper de som har behov for å bli tatt imot i integreringsprosessen – vil det finnes en fare for at lignende hendelser kan skje igjen. Jeg oppfatter dermed at hendelsen bidro til refleksjon – rundt egen rolle, eget ansvar og etablering som aktive medborgere.

Når jeg ser nærmere på flyten i samtalen, flyttes fokus over til hvordan paret gir hverandre bekreftelse gjennom å følge opp det som blir sagt og føre samtalen videre. Jeg tolker det som at de er enige i diskursen "om innvandrerne". Gestikuleringen og ansiktsuttrykket til Anders når han uttaler *hvor jævlige de er*, antyder at han føler avsky for denne måten å omtale innvandrere på. Han distansere seg fra et uttrykk paret selv ikke vil kobles til, og konstaterer indirekte at sånn er jo ikke vi. De er to menn som har vokst opp i et land hvor det i deres yngre år, ikke var akseptert å være homofile. Anders utsagn kan derfor forstås som om at paret har en litt annen substans og dermed lettere kan relatere seg til dårlige holdninger ment mot minoriteter som befinner seg utenfor normen. De har med andre ord en levd erfaring som bidrar til deres forståelse unge og enslige mindreårige flyktingene som omtales i negativt ordlag. Og ved å opptre som gode medborgere bidrar de på sin egen måte aktivt til å motvirke dårlige holdninger til ulike minoriteter.

Avslutningsvis vil jeg trekke frem Arnes sitat om at han har familie her, og jeg tolker dette til at han impliserer at deltakelsen er noe annet. Uttalelsen kan på den ene siden si noe om hvor viktig det er for han å hjelpe en ungdom som trenger en voksenperson, men det kan også forstås som at Arne kommenterer det familiære aspektet, og at relasjonen han har fått med ungdommen er noe annet enn sin storfamilie. Paret vokste opp i en tid der deres relasjon og muligheten for å få egne barn var høyst utenkelig. Det kan derfor tenkes at deltakelsen har gitt paret rom for å ha en *egen* person å bry seg om, utenom nieser og nevøer. Et relasjonelt medborgerskap som går utover en formell kontrakt og samfunnsnorm om å bidra, men en relasjon som bare er deres – og dermed er helt spesiell for dem. Ved å se til siste setning av Anders utsagn bekrefter han også dette, da det under intervjuet kommer frem at de omtaler sin kobling som sønn. Arne og Anders og Arne har gjennom deltakelsen i likhet med Ella, Eirik og Beate, fått mulighet til å etablere egen posisjon som medborgere. Samtidig har de opparbeidet seg en relasjon gjennom deltakelsen, som har gitt dem muligheten til å komme tett på et menneske – på en familiær måte – som de ellers ikke har opplevd på denne måten.

Av de fem informantene vi har møtt så langt i dette kapittelet, har vi hørt fortellinger som har sin begynnelse i sjelsettende opplevelser, politisk ståsted, overbevisninger eller signifikante verdier informantene har vokst opp med. Valget om deltakelse har forankring i deres narrativ; *"Hvilken del av mitt verdsett vil jeg vise verden at jeg har"*. Informantene fremstiller vennefamilieordningen som et viktig tiltak og deres utsagn taler for at de gjennom deltakelsen anser seg selv for å være *gode* medborgere.

4.2 Ut av eget hamsterhjul

Det kan sies at vi som mennesker blir *fargelagt* av den kulturen og konteksten vi lever i – slik at vi lett kan glemme at andre mennesker vil ha andre referansepunkter – fargelagt av sin bakgrunn. I denne delen trekker jeg frem sitat fra tre vennefamilier som vil gi et eksempel på dette. Flere av informantene synes å ha brukt frivilligheten aktivt nettopp for å få nye perspektiver, og skape variasjon i en rutinepreget hverdag gjennom muligheten til å bli bedre kjent med et nytt menneske. Beate som du allerede har blitt kjent med reflekterer også rundt dette aspektet.

Beate: *Jeg har kjent på det lenge at jeg ikke har gjort noe frivillig og byr ikke på meg selv. Jeg havner liksom i mitt eget liv (...) det er veldig fint med tanke på alle de tingene som vi tar for gitt. Da tenker jeg på kulturelle referanser, interesser eller ting som.. Vi går jo i vårt eget hamsterhjul, og på en måte resirkulerer vi våre egne ideer. Så det å møte noen som har en litt annen innfallsvinkel eller som ikke har referanser til Harry Potter, men Bollywoodfilmer, er jo sunt for oss. At det finnes mer enn.. og da tenker jeg ikke på sultkatastrofer og krig. Da tenker jeg ikke på det perspektivet, men jeg synes det er fint å ikke være i et ekkokammer. For det er han jo ikke.*

Beate fortalte tidligere om hvordan solidaritet og morsfølelsen har spilt en rolle i hennes valg om å bli med vennefamilie. I dette utsagnet forteller hun derimot om lenge å ha kjent på at hun burde gjøre noe og begrunner deltakelsen *også* med et ønske om å komme seg ut av eget liv. Slik jeg forstår det ser det ut til at Beates historie også omhandler en følelse av ikke å ville gro fast i eget liv. Utsagnet kan på den ene siden tolkes dithen at hun føler på en pliktfølelse som er rotfestet i dårlig samvittighet eller tanken om hva som er *"det riktige å gjøre"*. Informanten impliserer at hun føler seg fastlåst i en hverdag full av rutine, og jeg tolker det til at Beate har et ønske om å oppleve noe som bryter opp en ellers triviell hverdag.

På den andre siden tolker jeg sitatet dithen at Beate forstår hvilken egennytt hun kan få av deltakelsen. Vennefamilieordningen kan fungere som en *løsning*, slik at hun får mulighet til å *"omplante de fastgrodde perspektivene"* – og dermed kommer seg ut av eget *ekkokammer*. Ungdommen vil fungere som dette brytningspunktet med annerledes interesser, referansepunkter og erfaringer. Beate bekrefter også det sistnevnte ved å antyde at hun gjennom koblingen i sin vennefamilie blir bevisstgjort tanker hun ellers ville tatt for gitt. Jeg forstår henne slik at hun sikter til at relasjon med ungdommen i vennefamilien gir en mulighet til å reflektere over perspektiver hun ellers ikke ville hatt tilgang til. Dette bekreftes også da Beate forteller at hun tidligere tenkte at alle ungdommer har referanser til Harry Potter, men at ved å bli kjent med vennefamilie-ungdommen har fått innsikt som tilsier noe annet – han har referanser til Bollywood filmer. Beate forteller i sin historie at deltakelsen har gitt henne mulighet til å bli kjent med en ny person med helt andre referansepunkter og at dette er en bidragsytende faktor for at hun selv opplever å bli *dratt* ut av eget liv.

En annen familie begrunner deltakelsen på en lignende måte. Cecilie og Conrad er et par med to barn. Familien holder på å pusse opp og sitter sammenkrøpet i en sofa i kjellerleiligheten. Gjennom skjermen forteller datteren entusiastisk om at hun liker å holde på med sirkus og at de har kaniner. Paret forteller at sønnen er på baskettrening og omtaler han som en artig fyr. Conrad nevner at han ikke opprinnelig er fra Norge, men har bodd her det siste tiåret. Conrad nevner at det kanskje er litt viktig at de får

med siste familiemedlem, og roper inn hunden deres. Ved spørsmål om hvor lenge de har vært vennefamilie svarer paret at de nå er på vei til å avslutte venneforholdet, men at de har hatt to vennebarn og hvor det første var for fem år siden.

Cecilie: *I utgangspunktet så har jeg vel egentlig vært på jakt etter en sånn ordning hvor man kan gjøre noe bra, bli kjent med noen å integrere. Gjøre noe for noen da, noen spesifikke. (...) Jeg tenker jo litt sånn i forhold til å bli kjent med noen som kommer fra en helt annen plass og har en helt annen bakgrunn. At det er en øyeåpner på hvordan det egentlig er å være innvandrerungdom.*

Cecilie forteller om et ønske om å gjøre noe bra for noen andre, og bidra til integrering. Hun begrunner deltakelsen med at vennefamilieordningen kan være med på å gi innsikt om hvordan det er å være innvandrerungdom, og at ordningen fungerer som en øyeåpner ved at familien blir kjent med noen som har opplevd noe helt annet enn seg selv. Jeg forstår informantens slik at vennefamilieordningen gir henne og resten av familien muligheten til å tilegne seg nye perspektiver. Jeg analyserer utsagnet til at ungdommen med sin bakgrunn og erfaringer, tilfører Cecilie og familien en unik forståelse av hvordan det er å være innvandrerungdom. Og det er kun gjennom den aktive deltakelsen i vennefamilien og gjennom relasjonell tilnærming – en ekte forståelse kan dannes. Innledningsvis i intervjuet fortalte Cecilie at hun jobber med barn og unge, dermed analyserer jeg at hun i det utvalgte utsagnet fremsnakker sin genuine interesse for å forstå seg på ungdommen i egen vennefamilie, samt at hun kan få nytte for denne kunnskapen i egen jobb. Slik jeg forstår Cecilies utsagn om deltakelsen som en øyeåpner, impliserer hun en forståelse for forskjellen mellom å ankomme et nytt samfunn som enslig mindreårig flyktning uten noe form for nettverk, kontra sammen med foreldre.

Cecilie nevner at deltakelse i vennefamilieordningen er en øyeåpner, noe jeg tolker at gir henne gir verdifull innsikt i hvordan det er å være ung flyktning i Norge. Denne erfaringen sammen med kursing og oppfølging fra Røde Kors gir dermed Cecilie et reelt bilde på integrering hun ellers ikke ville fått – og hva som fungerer eller ikke fungerer. Noe som gjør at jeg tolker at Cecilie som Beate, også forstår hvilken egen nytte deltakelsen tilfører med tanke på kunnskap. Avslutningsvis vil jeg trekke frem at Cecilie deler en lignende forståelse med Beate – vennefamilien tilfører nye perspektiver de ellers ikke ville hatt.

Neste informantfamilie reflekterer over bruk av egen tid som begrunnelse for å bli vennefamilie. Ina og Iver fikk kjennskap til vennefamilieordningen gjennom Røde Kors' Facebook side. Paret forteller at de tidligere var med i hjelpekorpsset i mange år og at de tok opp igjen frivillighetsarbeidet, når de ble med i vennefamilieordningen på våren i 2020. De omtaler seg selv som aktive mennesker, er begge i jobb og har en datter. Paret er nylig koblet opp med en ny ungdom i vennefamilieordningen, etter å ha avsluttet sin første periode med sin *første ungdom*.

Ina: *Vi kikket litt først og kjente at dette er noe som egentlig hadde vært viktig og meningsfylt for begge parter, men vi hadde så liten tid å ta av. Så begynte jeg å lese litt mer om det og tenkte, at det er jo ikke meningen at det skal ta tid. Og da er det jo faktisk mulig å få det til likevel (...) Da kan vi jo være med å bety noe allikevel, selv om vi ikke legger inn masse ekstra tid.*

Iver: Ja, vi har vel tenkt tanken om at vi må fortsette å bruke tiden på noe mer enn oss selv. Det at vi har brukt såpass mye tid i Røde Kors har gjort at vi har et sterkt forhold. Også var jo vennefamilie noe som dukket opp som noe som var gjennomførbart.

Ina: I tillegg var det slik at hele familien kunne være med på det. Det var ikke noe sånn, nå stikker mamma eller pappa av for å gjøre et eller annet en annen plass. Det var noe vi kunne gjøre i fellesskap alle tre.

Ina og Iver begrunner sin deltakelse i vennefamilieordningen både med ønske om å gjenoppta et frivillig verv hos Røde Kors som de kjenner sterk tilknytning til, og med at de ønsker å bruke tiden på noe mer enn seg selv. Jeg tolker parets utsagn til at deltakelsen i vennefamilien har gitt dem muligheten til å prioritere tidsbruken på opplevelser utenom deres vanlige hverdag, uten at det går utover egen familietid. Ved ytterligere analyse av Inas første sitat forstår jeg det slik Ina og Iver gjennom tidligere verv har forståelse av relasjonell integrering; at det å gi til noen – også tilfører noe til dem selv. Vennefamilieordningens premisser har også gjort det mulig for paret å endelig kunne koble frivillighet med eget familieliv, som de impliserer at de tidligere ikke har fått til. Paret nevner her eksplisitt til forskjell fra de andre informantfamiliene, at den utslagsgivende faktoren for deltakelse i ordningen var at de kunne kombinere det å komme ut av eget liv, samtidig som de kunne tilpasse ordningen til egen hverdag.

Samtlige av informantene nevner at de har tenkt i samme baner som Ina og Iver, og forteller om venner og bekjente som også ønsker komme ut av egen hverdagsrutine ved å bidra, men som føler at de mangler tidsressurser. I denne sammenheng påpeker informantene at det ser ut til at *tid* og *familieobligasjoner* er faktorer som stopper en slik deltakelse. Det som illustreres så godt gjennom Ina og Ivers sitt utsagn er at de gjennom deltakelsen både har sett at det ikke krever all verdens av tid, at hele familien kan bli med, og at de opplever å bruke tiden på noe annet enn den helt elementære og rutinepregede hverdagen. Paret bekrefter også dette ved at de sier at vennefamilien dukket opp som noe som gjennomførbart. Til forskjell fra de andre to informantene så trekker Ina og Iver her frem ordningens rammer som den viktigste faktoren for at de har mulighet til å gjøre noe nyttig, for noen andre.

Vi har i denne delen hørt fortellinger fra fire informanter som har fortalt at deltakelsen gir dem nye perspektiver og er med på å dra dem ut av en ellers triviell hverdag. To av informantene vektlegger at det er ungdommen de kobles opp med som bidrar til at de får ny innsikt, mens den siste informantfamilien vektlegger at det er ordningens rammer som gjør det mulig for dem å operere med veldedighetsarbeid samtidig som de har familieobligasjoner. Vennefamilien fungerer som en bonus for informantene.

4.3 Bidrag som det lille ekstra

I de foregående temaene har jeg sett på hvordan informantene begrunner sin deltakelse ved å forsterke og etablere sin egen identitet som gode medborgere. Det ligger i sakens natur at man som deltager i utgangspunktet har et ønske om å stille seg til disposisjon, for å yte noe i møte med ungdommen. I denne delen undersøker jeg dermed om informantene begrunner deltakelsen med å trekke frem sine *unike* bidrag eller ordningen i seg selv som den fremtredende faktoren til å tilføre noe bra til ungdommen de er koblet opp med. I møte med mennesker er det også et potensiale for at det kan oppstå endring. Noen av informantene tilkjennegir at de er bevisste på at slike endringer kan gå begge veier: Informantene påvirker ungdommen, men samværet har også innvirkning på dem selv.

Dorthe's familie har vært vennefamilie i litt over et år og består av henne, mannen og to voksne sønner. Paret møttes gjennom Røde Kors i ungdommen, og Dorthe forteller at de har *frivilligheten i blodet*. Dorthe og mannen hadde lenge snakket om å gjenoppta en aktivitet når barna flyttet ut, for da ville de ha mer tid til overs. Selv om sønnene ikke bor hjemme er middager med ungdommen i vennefamilien ofte lagt opp til at sønnene kan komme innom, slik at de alle spiser i felleskap.

Dorthe: *Ja, vi snakket litt om det at hva kan vi bidra med i en vennefamilie eller for en flyktningevenn. Så snakket vi om at vi har jo egentlig ikke.. det er ikke noe fancy liv hos oss. Det er et vanlig familieliv. Vi er mye hjemme, det er middag, oppfølging av guttene og ordning av hus. Så vi tenkte at det vi har å bidra med er den stabile situasjonen som å være en familie og ha en trygghet.*

Dorthe begrunner familiens deltakelse med en historie om å kunne tilby et *vanlig* familieliv. Informanten forteller at de i hennes familie på ingen måte lever et luksuriøst liv, men hun gir derimot uttrykk for at de kan tilby en stabil situasjon for et menneske som trenger det. Og at familien mulig kan fungere som et holdepunkt som skaper trygghet. Jeg tolker sitatet til at Dorthe impliserer at det ikke er et luksuriøst liv som er viktig, men at hun anser sitt bidrag som muligheten til å skape trygge rammer for ungdommen i deres kobling. Vennefamilien er ment som enkelt og uformelt tilbud til hverdagslig integrering, og parets tidligere erfaring fra Røde Kors impliserer at familien er godt kjent med hvilke forventninger og ressurser som kreves. Min analyse av informantens utsagn er at hun og mannen har hatt en bevissthet og tatt en vurdering rundt egen beskaffenhet. De er enkelt sagt trygge på de har kapasitet til å forplikte seg til ordningen ved at de ikke legger lista for høyt. Jeg tolker det også slik at de har en refleksiv evne til å vurdere sitt eget tilbud ved at de ut ifra relasjonen som oppstår vet at de kan justere sitt bidrag - å velge og bruke mer eller mindre tid sammen. Ved videre tolkning forstår jeg informanten slik at hun forstår at ungdommen kan ha nytte av å se og få tilgang til *den norske kjernefamilien*. Dorthe og familien anser dermed sitt helt ordinære familieliv, som et viktig bidrag inn i sin vennefamilie.

I likhet med Dorthe og hennes familie har den neste informantfamilien, Fredrik og Frøydis, en lignende oppfattelse av hva de kan bidra med. Paret forteller i sitt intervju at de ble oppmerksomme på vennefamilien etter at datteren hadde lest et av Røde Kors sine innlegg. Datteren minnet dem på at de flere ganger hadde sagt at de ønsket å bidra med noe, og at de nå hadde de muligheten. Paret har vært vennefamilie siden våren 2019. Frøydis og Fredrik omtaler seg selv som et aktivt og sosialt par med både barn og

barnebarn. De forteller at de ofte møtes hele familien på hytta og da er selvfølgelig ungdommen fra vennefamilien invitert. Under intervjuet titter et kjærkomment medlem av familien ofte opp på skjermen, for hunden deres må jo også være med.

Frøydis: *Det handlet om å kunne være noe.. en familie eller voksenpersoner til en ung enslig mindreårig som var kommet til Norge (...)*

Fredrik: *Hvis vi kan gjøre en forskjell for han så er jo det, det viktigste tenker jeg.*

Frøydis: *Han vet at han kan komme og spørre hvis det er noe han trenger hjelp til og det har han jo gjort hvis det er noe han virkelig trenger hjelp til. (...) Det synes jeg også er veldig ålreit da. At han føler seg såpass trygg på oss at han kan spørre om hjelp. At vi kan være noen trygge voksne for han da. (...) Jeg kjenner på at alle enslige mindreårige skulle hatt noen trygge voksenpersoner som kunne støttet dem og gitt dem håp på veien.*

Fredrik og Frøydis forteller en historie om å være noe for noen andre. Slik jeg ser det begrunner paret deltakelsen med et *ønske om å gjøre en forskjell*. Uten å spesifisere eller rangere hva Fredrik anser som viktig impliserer han det – å utgjøre en forskjell – som betydningsfullt i seg selv. Jeg anser med andre ord deres bidrag anses til å stille opp som de er. Som kan være alt fra å noe så enkelt som å dekke på til en til, til å gjøre plass i bilen for å ta med ungdommen på hytta eller ut i marka. Denne måten å omtale ordningen på sier noe om verdisettet til familien. Det ligger mye omtanke i deres utsagn og jeg tolker det til at paret har en uformell tankegang rundt deltakelsen. Frøydis nevner at det oppleves meningsfullt for dem å være trygge voksne for ungdommen sin. Ved videre analyse forstår jeg hennes slik at hun omtaler deltakelsen på et empatisk plan, da hun impliserer at det er altfor mange unge flyktninger som enda ikke har det trygge nettverket de så sårt trenger. Paret deltar i vennefamilien for å kunne bidra med en trygg havn, samtidig opplever paret det som meningsfullt å vite at deres deltakelse i tilfører noe viktig til ungdommen.

En annen informant forteller også om trygghet i sin historie, men har allikevel en annen innfallsvinkel til deltakelsen. Geir og kona har vært sammen om ordningen siden 2017, og de uttrykker glede over at de kan gjøre dette i felleskap med datteren. Geir forteller at kona har tidligere har erfaring med integrering og at paret innehar kunnskap som har vært en bidragsytende faktor til at de ønsket å bli vennefamilie.

Geir: *Jeg tenker at sånn rent personlig for oss så gir det en god følelse å gjøre noe godt. Noe frivillig eller en innsats fremfor å svare på en SMS og belaste to kroner på mobilabonnementet, så er noe av det beste du kan gjøre å gi av tiden din. Det er jo det som er dørstokkmila for mange, men det gir jo en god følelse å gi av tiden din uten at det nødvendigvis gir deg noen fordeler. Det gir deg derimot erfaringer og opplevelser.*

Geir begrunner her deltakelsen med at han anser disponering av egen tid som et bidrag til ungdommen familien hans er koblet opp med. Samtidig begrunner han deltakelsen med at den frivillige innsatsen ikke gir paret noen utalte fordeler, men resulterer i en god følelse. Til forskjell fra de andre informantene er Geir tydelig i sine uttalelser om sin forståelse av at deltakelsen gir en god følelse. Ved å analysere Geirs sitat tolker jeg det dithen at informanten har forståelse for at deltakelsen primært er ment som et bidrag til ungdommen han er koblet opp med, men at deltakelsen allikevel gir en god følelse til Geir og familien. Selv om Geir eksplisitt uttrykker at han og familien ikke får noen fordeler ved deltakelsen så får jeg, ved å lese mellom linjene, inntrykk av at deltakelsen allikevel

gir en gevinst. Deltakelsen bidrar til å endre parets tilstand slik at de får etablert seg som mennesker som bidrar med noe meningsfullt. Forskning bekrefter også følelsen han omtaler. Meier & Stutzer (2007) og Haski-Leventhal et al (2019) presenterer funn som taler for at det oppstår flere gunstige sideeffekter når vi tar på oss et frivillig verv. Ved å være frivillig danner man gjerne et nytt nettverk samtidig som man øker egne sosiale- og relasjonsferdigheter, samtidig har frivillighet også visst å motvirke stress og depresjon ved at vi gjør noe godt for noen andre (Meier & Stutzer 2007; Haski-Leventhal et. al 2019). Frivillighetsarbeid kan i noen tilfeller gi fortrinn og fremme arbeidskarriere, samt at et slikt verv vil kunne gi en følelse av tilfredsstillelse og mening til livet (Meier & Stutzer 2007; Haski-Leventhal et. al 2019).

Ved videre tolkning forstår jeg det underforståtte i informantens utsagn til at man kan få litt av den samme følelsen ved å bidra med penger, men at et pengebidrag er helt uvurderlig, satt opp mot å hjelpe noen i fysisk forstand – da Geir antyder at han får et *fysisk bevis* på å hjelpe ungdommen gjennom deltakelsen i vennefamilien. Videre kan det se ut til at han ikke tillegger relasjonen med ungdommen noen viktighet i form av kulturell utveksling. Informanten skildrer en ensidig integrering hvor han selv gir, men ikke får noe ut av den kulturelle utvekslingen, utover den gode følelsen. Møte mellom familien og ungdommen kan tyde på at en assimilasjonsprosess har oppstått.

Geir: *For ungdommen så tror jeg nok deltakelsen kanskje har gitt innsikt i hvordan det er hjemme i en helt vanlig familie. For dem er jo i en uvanlig situasjon.. men de er jo her og her skal de være. Og de er jo helt vanvittig tilpasningsdyktig, med språk og alt de har lært seg. Jeg tror, selv om han kanskje ikke har reflektert over det nå, så har han vært hjemme hos oss og sett hvordan livet i en vanlig norsk familie er, og hvordan det livet kan komme til å se ut for han. Det tror jeg er en veldig positiv greie. Det er noe som er utrolig bra for ungdommen å få innsikt i. Jeg tror tanken og målet med vennefamilieordningen er at her og nå handler det ikke så mye om det som har vært, men om at personen som er her skal få muligheten til å ha kontakt med noen trygge voksne. Ikke sant. Og relasjonen blir jo mer og mer naturlig og normal ettersom man møtes. Det handler nok mer om integrering her og nå. (...)*

Her forteller Geir om at deltakelsen i vennefamilien gir hans egen familie muligheten til å være trygge voksne for vennefamilieungdommen. Samtidig får informantfamilien en mulighet til å integrere ungdommen her og nå, ved å gi innsikt i deres familieliv. Jeg tolker informantens utsagn til at han antyder at *innsikten* fungerer som et bidrag – da det å invitere ungdommen inn i sitt hjem – vil kunne gi ungdommen et bilde på sine egne framtidsutsikter i Norge. Ved å analysere Geir sin forståelse av ordningen så fungerer den som en *her og nå* ordning, hvor *oppgaven* til informanten og kona er å vise ungdommen at *dette her kan du også oppnå*. I denne fortellingen presenteres et funn som skiller seg fra de andre informantene da Geir og hans familie er eksplisitt i omtalen av at de bidrar med kulturell utveksling, uten selv å få noen fordeler. Deres bidrag er ment for ungdommen, ikke omvendt. Samtidig er de allikevel den eneste familien som er tydelige på at de er klar over hvilke gunstige sideeffekter deltakelsen gir dem.

Cecilie og Conrad som vi tidligere har blitt kjent med forteller i denne delen om personlig erfaring med integrering både som bidrag og som en annen begrunnelse for deltakelsen.

Cecilie: *Hvis man kjenner noen gjennom jobb eller sånt så blir det liksom ikke det samme. Det her handler om å bli ordentlig kjent med en person som har opplevd noe helt annet enn seg selv og det tenker jeg jo at er interessant.*

Conrad: Mhm, sier Conrad med en lattermild tone, som meg.

Cecilie: Ja, som deg. Har jo importer han her også.

Conrad: Ja altså, det er interessant også fra det synspunktet at for å se hvordan det er for andre folk som har kommet.. eller at jeg vet at det kan være vanskelig å integrere seg. Det tar mye energi og det er komplekst.

Cecilie: Ja, for det var ikke egentlig bare for å gjøre noe bra, eller som noe sånn psykologisk studie heller, men det var mer heller det for å få en forståelse for hva det egentlig vil si å bli integrert i et land. Det er jo selvfølgelig annerledes for Conrad, det er jo mye rart i den norske kulturen som vi får sånne aha opplevelser rundt.

Conrad: humrer.

Cecilie: Bare sånn.. «Skal du bli med på dugnad? Dugnad, hva er det?» Det er litt annerledes hvis du kommer fra litt lenger bort da, og har en annen religion. Så det er det da, motivasjonen på en måte og det å på en måte gjøre noe bra og liksom gi litt tilbake.

Cecilie og Conrad trekker her frem integrering og det å bli ordentlig kjent med en innvandrerdømsom som motivasjonsfaktor for å bli med i vennefamilieordningen, samtidig trekker de frem sin egen personlige erfaring med integrering som et nyttig bidrag til ungdommen de er koblet opp med. Paret trekker under intervjuet også frem en historie om at det var et kultursjokk for Conrad å komme til Norge fordi han opplevde nordmenn som mer direkte enn det han var vant med. Det var ikke før de besøkte Conrads familie og Cecilie fikk et innblikk i hans kultur, at hun forstod hvor mye Conrad hadde jobbet for å tilpasse seg det norske samfunnet, og hvor langt han hadde kommet i sin egen integreringsprosess. Ved å analysere deres erfaring forstår jeg det slik at den har vært med på å tilføre paret et unikt perspektiv på integrering, som gjør at de anser sin kunnskap som et nyttig bidrag som de ønsker å dele med ungdommen i vennefamilien. Videre forstår jeg det slik at Conrad og Cecilie har fått en innsikt som gjør at de ser på integrering som en relasjonell prosess og at med dette forståelsesaspektet vil paret kunne gi ungdommen mulighet til å reflektere over og om mulig utvikle sin egen forståelse om seg selv og sin integreringsprosess.

Ved å se til måten paret følger opp hverandres utsagn bekrefter de hverandres felles forståelse av hva integrering betyr for dem. Cecilies nevner at kunnskapen rundt dugnad er litt annerledes hvis du kommer fra et land litt lenger bort. Min analyse av utsagnet antyder at informanten er innforstått med at Conrad og ungdommen har forskjellig erfaring med å integrere seg og med å forstå de sosiale kodeksene, da deres situasjoner er ulike. Conrad kom til Norge fra Europa i en studiesituasjon, mens ungdommen kom hit etter flukt og har mulig en kulturell bakgrunn som er mindre tilnærmet den norske enn Conrad sin. Når man ankommer et land etter flukt har man som regel lite forkunnskap om landet man ender opp i, den tilhørende kulturen og de sosiale kodene som forventes. Ifølge Odden (2018) forholder det seg annerledes ved studie eller arbeidsmigrasjon. Da det i slike situasjoner er naturlig å undersøke det nye landet samt at man ofte får den informasjonen man trenger.

Paret antyder at de også anser integrering som en prosess som går begge veier. Conrads personlige erfaring betyr på den ene siden at paret har førstehåndskunnskap på hvordan det er å skulle integrere seg i et nytt land, og på den andre siden har Cecilie

førstehåndserfaring med å integrere noen inn i et nytt samfunn. Jeg forstår det dermed slik at parets erfaring har gitt dem en innsikt til å bedrive integrering som en toveisprosess. Cecilie og Conrad er et par som er godt kjent med integrering gjennom egen erfaring, og som benytter erfaringen som sitt bidrag inn i vennefamilien. Parets ser på ordningen som en mulighet til å tilføre noe nyttig til ungdommen gjennom relasjonell integrering. I tillegg har de personlig erfaring som bidrar til at de forstår integrering som en toveisprosess.

De seks informantene vi har møtt i den siste delen av kapitlet har fortalt om sine begrunnelser for deltakelsen i vennefamilieordningen ved å trekke frem sine unike bidrag og hva de kan tilføre ungdommen de er koblet opp med. Samtlige av informantene anser sin deltakelse som en forankring inn i samfunnet for koblingen i deres vennefamilie, ved at ungdommen får innsikt i et helt ordinært norsk familieliv. Det er imidlertid to funn som skiller seg fra de andre; det første er Geir som eksplisitt omtaler at familiens deltakelse har som primærfunksjon å tilføre ungdommen kulturell utveksling som kan tyde på at de bedriver en form for assimilasjonsprosess. Det andre funnet som skiller seg ut er Cecilie og Conrad som distinkt impliserer deltakelsen som en toveisintegrering og en relasjonell prosess. Alle mine informanter antyder i en form eller annen at vennefamilien fungerer som en brobygger når det kommer til å gi ungdommene en forståelse av norsk kultur.

Oppsummering

I dette kapitlet har du fått møte informanter fra åtte vennefamilier, i temaene "*Den gode medborgeren*", "*Ut av eget hamsterhjul*" og "*bidrag som det lille ekstra*". Temaene hadde som hensikt å utforske hvordan informantene begrunnet valget om deltakelse i vennefamilieordningen, og om de anså at de selv tilførte ungdommen et bidrag. Ved å se til sitatene som ble presentert er det mulig å anslå at informantene anser vennefamilieordningen som et viktig tiltak, ved at de gjennom deltakelsen både opplever å tilnærme seg nye perspektiver, anser seg selv for å være *gode* medborgere og sist, men ikke minst at de anser sine bidrag både til å skape en stabil situasjon for ungdommen og samtidig fungere som en forankring inn i samfunnet.

5 «Bli som oss, gjør som oss og få det godt i Norge»

I det foregående kapittelet har jeg sett på hvordan mine informanter begrunnet sin deltakelse i vennefamilieordningen. I dette analysekapittelet undersøker jeg hvilke erfaringer informantene har gjort seg gjennom deltakelsen, og hvorvidt de opplever at vennefamilieordningen eller egen deltakelse bidrar til integrering. Under intervjuene dukket det opp ulike fortellinger som skildret *integreringsprosessen*, og det ble tydelig at *integrering* var et gjennomgående tema som ble omtalt både direkte og indirekte. Inspirasjon fra narrativ analyse har gitt meg mulighet til å dykke dypere ned i fortellingenes meningsinnhold og utforske hvordan informantene bruker narrativ til å konstruere sin egen forståelse av integrering. Fortellingene illustrerer ulike aspekter av integrering og integreringsprosessen, og gir innsikt i hvorvidt informantene opplever å integrere ungdommen de er koblet opp med. Flere av informantfamiliene erfarer å selv ha blitt *integret* gjennom vennefamilieordningen. Samtlige av informantene uttrykker også at deltakelsen har gitt dem uante gunstige sideeffekter.

I dette kapittelets presenteres fem forskjellige fortellinger om integrering. Fortellingene undersøkes ved at jeg ser på eventuelle faktorer som informantene trekker frem som viktige indikatorer for *integrering* og hva som skal til for å lykkes i Norge. Jeg undersøker også de opplever å ha bidratt til integrering av ungdommen i sin vennefamilie. I den siste delen "*Integrering av vennefamilien*", presenteres utsagn fra tre informantfamilier. Sitatene skildrer hva informantene opplever at de har lært av ungdommen eller deltakelsen, og du vil få se at det er noen av dem som selv mener å ha blitt *integret*.

5.1 Gruppen har liksom fått et større spekter

Den første fortellingen som jeg har identifisert i datamateriale handler om å møte et nytt menneske, og hvordan vi i møte med andre kan få innsikt og forståelse til de rundt oss. Beate sin historie er et godt eksempel på en type fortelling som gikk igjen i intervjuene med informantene. Beate skildrer her møtet med ungdommen i sin vennefamilie, og hennes refleksjoner rundt hvorfor noen integreres lettere enn andre. Hun begynner med å fortelle om hennes venninne som tok en ung flyktning til seg, og skisserer venninnens kobling som en ungdom som hadde et ønske om å integrere seg. Han var både sosial og imøtekommende, sterk språklig og mentalt, og i tillegg gjorde han det godt på skolen. Beate forteller at dette var hennes første erfaring med en slik ordning.

Beate: Når det gjelder integrering bare for å si det da, ungdommen er veldig.. Hvorfor blir noen lettere integret enn andre? (...) Min erfaring er jo min erfaring, så den må jeg jo bare dele sånn som jeg opplever at den er. (...) Ungdommen i min vennefamilie er sjenert og trygghetssøkende sånn som jeg opplever det. Og det vil si at da går du til det du kjenner og det han kjenner er jo det Afghanske samfunnet og hjemlandet hans. Som han er så stolt over. (...) Alt går på hans etnisitet og at han vil være sammen med gutter fra samme miljø. Og det er jo veldig fremmed for meg.

Beate forteller at hun anser sin erfaring som sin egen, og jeg tolker at hun har forståelse for at hennes erfaring ikke nødvendigvis samsvarer med de andre vennefamiliens erfaringer. Et interessant aspekt i dette sitatet er informantens utsagn om ungdommens væremåte og preferanser, og hvordan det oppleves fremmed. På den ene siden kan dette bety at Beate ikke vet hvordan hun skal relatere seg til ungdommen fordi ungdommen – sett med hennes øyne – fremstår veldig annerledes enn henne selv. Beates fortelling vitner om at graden av *vellykket match* – mellom erfaring og personlighet – også kan ha betydning for hvordan man opplever å kunne bidra med et *vellykket* integreringsprosjekt. Her ser det ut til at det eksisterer en underliggende antagelse hos Beate om at – dersom hun lykkes i å få ungdommen til å bli mer lik seg selv i forhold til kulturelle preferanser – jo mer har hun lyktes med integreringsprosjektet.

På den andre siden kan det virke som at venninnes erfaring fungerer som en *pekepinn* på hva *god* integrering er. Som vil si at en velfungerende kobling tilsvarer at ungdommen skal passe inn i Norge, og dermed inn i Beates verden. Når dette ikke er tilfelle, kjenner informanten på fremmedgjøring. Jeg undrer om Beate føler at venninnen har satt gullstandarden for integrering. Slik jeg ser det finnes det underliggende mekanismer som gjenspeiler at flyktninger har forskjellige bakgrunn, erfaringer og personlighet og at det samme gjelder familiene. Graden av vellykket integrering er dermed egentlig et spørsmål om match. Jeg ønsker å trekke en parallell til at de også finnes ulik grad av match innad i kjernefamilien, mellom foreldre og barn.

Beate: *Og jeg klarer ikke.. Det hadde vært like fremmed for meg som om noen skulle være veldig fransk, hvis du skjønner.*

Informanten ler litt av seg selv og fortsetter.

Beate: *Jeg har ikke referansene til å møte det (...) Hvis vi hadde hatt felles interesser.. Han liker å trene på treningsstudio og jeg liker klassesetimer. Hvis ikke kunne vi nok ha trent sammen. Bare det å gjøre noe som ikke bare er prating, men at man faktisk finner på noe sammen. Som er av interesse for begge to uten at man blir et fritidstilbud. Ja, oh, for en hard formulering. Ja, men du skjønner kanskje litt hva jeg mener? Det hadde kanskje vært nøkkelen inn da. For vi har veldig få felles interesser. Og det vet jeg ikke om man kan få heller, når man har levd så veldig forskjellig. Og jeg er i slutten av førtiårene og han er i slutten av tenårene.*

Beate forteller her at hun ikke har referansene til å møte ungdommens interesser. Slik jeg forstår det anser informanten sine egne kulturelle referanser som *riktig* og dermed vektlegger hun de som det viktigste for at relasjonen skal kunne fungere. Informanten impliserer at hvis ungdommen bare hadde vært mer lik meg og delt mine interesser, så hadde integreringen gått enklere for seg. Ønske om at ungdommen skal overta hennes kultur kan sidestilles med assimilering. Et annet interessant aspekt er at Beate vektlegger det de ikke har til felles, fremfor å undersøke hvilke interesser de deler. Med andre ord så ramses forskjellene opp som grunner for at de umulig kan relatere seg til hverandre. Beate nevner at hun føler seg som et fritidstilbud og jeg tolker at hun føler det slik fordi hun føler at hun må stille opp på ting *for* ungdommen, som hun egentlig ikke interesserer seg for selv. Det blir derfor en ensidig integreringsprosess og assimilering av ungdommen.

Beate forteller at det er vanskelig å forholde seg til ungdommens fordi hun opplever han som typisk *afghansk*. Min analyse er at informanten her uttrykker sin selvrefleksjon om egen forskjellighet og hun i utgangspunktet ikke har så mange referanser utenom den skandinaviske kulturen. Dette bekreftes også ved at Beate forteller at det hadde vært

like fremmed for om noen hadde vært veldig fransk. Slik jeg oppfatter det, ser det ut til at Beate har måttet reforhandle sin psykologiske kontrakt til deltakelsen ved flere anledninger, og at den hyppig re-justering har resultert i *slitasje*, som har gjort at relasjonsprosessen har stagnert. Informanten uttrykker et ønske om å gjøre noe sammen, og jeg tolker at hun antyder et håp om at dette vil kunne endres, og at de med tid til hjelp kanskje finner noe de har til felles.

Ved spørsmål om tiden som vennefamilie har fått Beate til å tenke annerledes rundt enslige mindreårige flyktninger forteller informanten at hun har fått flere referanser og en større forståelse for integreringsprosessen ungdommene går gjennom når de kommer til Norge. Videre utdyper hun sin nyvunne forståelse av hva som blir forskjellen på *dem* og norsk ungdom, når unge flyktninger kommer hit uten nettverk og skal få ting organisert. Hun forteller om at de havner i et system de ikke har noen forutsetninger for å forstå, men som de allikevel er nødt til å spille på. Hun reflekterer også over hvor ressurskrevende integreringsprosessen må være for de unge flyktningene.

Beate: *Det er vel mer det at jeg hadde jo et veldig falskt bilde av hvor ressurssterke de er etter en sånn reise. Gruppen har liksom fått et større spekter. Jeg tenker fra normal til ressurssterk. Så istedenfor å bare fokusere på den ene siden, så har det også fått en side her som jeg skjønner er en del av bildet. (Beate gestikulerer for å vise sidene på spekteret). Det er vel mer det som er erfaringen.*

I det siste sitatet reflekterer Beate over flere viktige elementer ved integrering og på mange måter besvarer hun sin egen undring, som ble uttrykt i hennes første sitat. Jeg tolker det til at informantens tidligere forutinntatthet – over at enslige mindreårige flyktninger er en homogen gruppe – har endret seg i tiden hun har vært vennefamilie. Denne fortelling handlet om hvordan Beates deltakelsen i vennefamilien har gitt henne en ny kunnskap og en innsikt i integreringsprosessen. Flyktningene som kommer hit representerer et helt spekter med ulike ressurser, og dermed oppstår også ulike grader av integrering. Slik jeg forstår det avhenger også integrering til en grad av match – og at det i noen tilfeller vil være enklere å integrere og bli integrert når man finner noen fellesnevner man kan jobbe sammen om. En slik forståelsen er viktig da den kan fungere som et fundament for å justere og bedrive videre integrering.

5.2 Vi har verktøyene for å lykkes i Norge

Den andre fortellingen som er identifisert handler om å dele sine erfaring og innsikt med noen som kan ha nytte av det. Fortellingen handler i stor grad om ønske å se noen man har skapt en relasjon med – lykkes på sin vei mot å bli en del av et felleskap – og i livet generelt. Samtlige av informantene fortalte at de ønsket det aller beste for ungdommene i sine vennefamilier. Anders sin historie er et godt eksempel på en slik fortelling. I denne fortellingen får du høre at Anders ønsker at ungdommen i sin vennefamilie skal lykkes i det norske samfunnet, og om hva informanten mener er viktig for å bli integrert. Anders blir intervjuet sammen med Arne. De er et varmt par som får meg til å føle meg velkommen i deres hjem, og under intervjuet sitter latteren løst. Paret omtaler seg selv med masse selvironi og det skinner gjennom at de ikke er redd for å *si det som det er*. Jeg opplever at de både er autoritære og myke på en og samme tid. De er samstemte i sine meninger og spiller på hverandres utsagn og på samme tid oppleves de som en

kontrast til hverandre der Anders er fremoverlent, er Arne litt mer tilbaketrukket. Selv om Anders er fortelleren i denne historien bør det nevnes at Arne nikket engasjert.

Sanna: *Hva opplever dere at deltakelsen i vennefamilien gjør med ungdommen?*

Anders: *(Humrer mens han forteller) jeg tror han hører litt etter selv om han ikke gir uttrykk for det sånn umiddelbart. (...) Han snakker jo ofte om det, og med litt ironi da. (Med glimt i øyet etterligner Anders ungdommen) "Altså, nå må jeg se til å bli integrert. Det og det må jeg gjøre, for da er jeg integrert. Er jeg integrert nå?". Så han vet at det er et begrep han skal satse på da. (Anders smiler lurt mens han fortsetter) Han er klok, litt lur også er han litt lat. Sikkert som de aller fleste. Han forteller oss jo om.. eller han gir på en måte rapport på når han synes han har gjort noe, eller opplevd at han er integrert. Når han er sånn i integreringsmodus. (...) Han kvitterer ut det vi har sagt og viser oss at dette har jeg forstått. Og det tenker jeg jo, det er både smart og sosialt og skaper bånd.*

Her forteller Anders om ungdommen ved å bruke humor og selvironi. Anders er fullt klar over at ungdommen impliserer at Anders og Arne tror de vet best. Jeg forstår Anders til at det ligger en; gjør du som oss så vil du bli integrert. Paret gir under intervjuet eksplisitt uttrykk for at føler at de også vet best, mens de ler av seg selv. Jeg tolker det slik at de er trygge på egen kunnskap om at de vet hva som skal til for å lykkes i det norske samfunnet. På samme tid er det grunnnet omtanke for ungdommen at de oppleves ivrige etter å dele sin kunnskap. Jeg forstår det slik at de har et stort ønske om at han skal passe inn. Paret har verktøyene for å lykkes med integrering, som ungdommen trenger, og som de ønsker å dele fordi de ønsker han skal lykkes i Norge. Anders forteller videre at ungdommen er klok, litt lur og litt lat. Jeg tolker det til at informanten antyder at ungdommen vet at han bør integreres og på samme tid er selektiv i hva han legger inn av innsats for å bli integrert. På den ene siden antyder Anders at ungdommen blir oppgitt over at paret forteller han hva som er integrering, og på den andre siden ser det ut til at ungdommen ønsker å vise paret at han deres kunnskap går inn og at han faktisk tar imot rådene de gir.

Anders: *Vi har liksom prøvd å oppdra han (...) Han har vært på noen sånne utplasseringer, og da har han fortalt at han sitter og drikker kaffe.. For han har lært seg å drikke kaffe sammen med oss.*

Sanna: *Tenker dere på det som integrering?*

Anders: *Ja, og det er jo derfor jeg er så opptatt av at han skal komme seg ut på lærlingplass så han også treffer en del nordmenn. Vi har jo understøttet at han må.. nå skal du på en byggeplass.. Nå må du huske at du skal smøre matpakke. For det må du ha med! Også tror jeg han har vært veldig flink til å være ute i god tid. For vi har innprentet at han må være ute i god tid og ikke komme for sent til en arbeidsplass. For du må gjøre et godt førsteinntrykk. Kjempegodt. Jeg tror han har plukket opp en hel del hos oss..*

Her forteller Anders at de prøver å oppdra ungdommen ved å lære han de sosiale normene og forventningene på en norsk arbeidsplass. Slik jeg ser det bedriver paret en form for foreldreskap og voksenkorrigerer uten å være foreldre, og at denne oppdragelsen går hånd i hånd med deres integrering av ungdommen. Selv om det kanskje ikke er naturlig å tenke at det ligger oppdragelse i integrering, så tenker jeg at det ligger mye integrering i oppdragelse. Foreldres oppgave er å oppdra barn og forberede dem på livet de etter hvert kommer til å møte som voksne. Med andre ord integrerer foreldre sine barn jevnlig gjennom oppveksten. Selv om parets fortelling er ulik fra Beate sin, så ser det også ut til at Arne og Anders også bedriver en assimileringssprosess – *Vi vet hva som skal til for å bli norsk*. Et annet interessant aspekt

er å høre Anders som ikke har egne barn snakke om å oppdra sin vennefamilieungdom. Jeg tolker at Anders antyder at de endelig har noen de å oppdra og dele sine nyttige tips og tanker med. Avslutningsvis forstår jeg Anders dithen at paret tilfører ungdommen noe meningsfylt; at deres råd har betydning for ungdommen og bidrar til at ungdommen integreres – de er endel av hans integreringsprosess. I denne fortellingen har vi hørt at Anders og Arne bruker oppdragelse som endel av integreringen, og at de anser assimileringen og det å bli norsk – som endel av integreringen. Informantene deler egen kunnskap og erfaring med ungdommen, og ungdommen responderer med å kvittere ut rådene deres, og jeg forstår det slik at paret anser dette som en vellykket måte å få integrert ungdommen.

5.3 Å bane vei inn i det norske samfunnet

I den tredje fortellingen som er identifisert frem fra materiale, vil du høre en historie som handler om å omgå barrierer for integrering. Dette er en historie om å tørre å tenke utenfor boksen og gjøre noe litt annerledes for å påvirke en prosess i ønsket retning. I denne fortellingen hører vi Ellas fortelle om å hjelpe ungdommen og bane vei inn i det norske samfunnet. Ella forteller at hun var involvert på det praktiske plan når han skulle bytte bolig. Og at det i et møte med kontaktpersonen på huset til ungdommen, var snakk om hvilke behov ungdommen ville ha i forbindelse med utflytting, og hva Ella og mannen kunne hjelpe til med. Historien gir et bilde av hvilke utfordringer innvandrerungdommer kan møte på når de søker om bolig. Ellas fortelling adresserer også hvordan hun som en godt voksen, etnisk norsk kvinne som har stabil jobb, har det enklere i søket etter bolig.

Ella: Da nytter det å hete Kari Nordmann og være voksen kvinne i fast jobb, på visning, fremfor å være utenlandsk gutt i slutten av tenårene. Det er ganske vanskelig for unge utenlandske menn å få leid seg en leilighet (...) Så da var vi litt sleipe. Jeg sa at nå må vi være litt smarte også sender jeg en melding og spør om visning. Der var jeg til praktisk nytte. Jeg ble med på visningen og hadde dialog med huseier og sa at han kunne stille meg alle spørsmål han ville. Og da kuppet jeg faktisk visningen. Han trodde han skulle få meg på visning også fikk han meg og to utenlandske gutter.

Min analyse av Ellas utsagn tilsier at informanten forstår at hun som etnisk norsk kvinne befinner seg i en privilegert posisjon. Og at ungdommen i hennes vennefamilie derimot kan møte på ulike utfordringer blant dem diskriminering, når han ønsker å komme inn på leiemarkedet. Ellas utsagn om å være litt sleipe tolker jeg til at hun forstår at hvis ungdommen skal få leid en leilighet, så må de tenke utenfor boksen. Videre vil jeg trekke frem at Ella handler fremfor å gi råd om hvordan ungdommen bør gå frem. Det kan på den ene siden tenkes at hun forstår at han trenger hennes hjelp for å få innpass, som igjen bekrefter hennes privilegia i den gitte situasjonen. På den andre siden sier hennes handling mye om hennes verdier – Ella utøver omsorg. Hun omgår med barrieren for integrering og hennes handling fungerer som en døråpner for ungdommen.

Ella: Etterpå så kom det jo frem fra at huseieren, det er jo nesten en anekdote, at han hadde veldig lyst til å leie ut, men han var jo litt skeptisk. Han lurte på hvordan det var med husleie og ditt og datt. Også svarte jeg på det jeg kunne, også ringte jeg til kommunen og sa at nå må du faktisk ringe til den huseieren for å si hvordan det fungerer. Fordi det er en sånn overgang hvor kommunen har et visst ansvar for oppfølging. De bør der enda, og det virker som det fungerer helt fint. Det er kanskje den mest "hands on" hjelpen vi kunne gitt han. Ved å bane vei inn i det systemet.

Ellas utsagn om at *det er jo nesten som en anekdote*, tolker jeg til at hun referer til ordlyden i samfunnsdebatten hvor *huseier* illustrerer hvordan mange i det norske samfunnet enes om at innvandrere må integrere seg, men at mange samtidig mener at *jobben* må de gjøre selv. Slik jeg forstår informanten antyder hun i sin fortelling undring over hvordan innvandrere skal kunne integrere seg hvis ingen står på andre siden og tar imot. Dermed går hun foran som et godt eksempel og trer inn som *likemann* mot huseier og som en ambassadør for ungdommen for å hjelpe ungdommen i integreringsprosessen. Slik jeg ser det klarer Ella å heve blikket til å få et metaperspektiv på situasjonen som har gjort at hun klarer å være smidig i sin håndtering av *huseier*. Hun evner å se hvilke mekanismer som hemmer integreringen – og fordi hun *ser* disse mekanismene – kan hun også gjøre noe med *problemet*. Det er umulig å se forbedringspotensialet på integrering hvis man ikke evner å avdekke de eventuelle er hindringene. Ella er i sin fortelling eksplisitt på at hun gjennom ordningen har vært til praktisk nytte for ungdommen.

5.4 Velkommen til storfamilien

I den fjerde historien vil du høre en fortelling som handler om å inkludere et fremmed menneske inn i sin hverdag. Historien handler i stor grad om å inkludere ungdommen inn i sin hverdag gjennom å introdusere han til storfamilien, norske aktiviteter og hyttelivet, samt å skape tillit og mestring ved å tilby ungdommen opplevelser. I mitt materiale manglet det ikke på historier om å gi ungdommene i vennefamilien gode opplevelser, og med *gode* ser det *typisk norske* ut til å være ganske fremtredende. Et eksempel på nettopp dette er å finne i intervjuet med Beate. Hun forteller å ha gitt ungdommen noen norske opplevelser ved å feire 17. mai sammen og at ungdommen har fått oppleve; "*å trekke de loddene, kjøpe den kaka og henge på skolegården, som er en supernorsk ting å gjøre*". En annen vennefamilie som også har tatt sikte på å gi ungdommen gode opplevelser, er Fredrik og Frøydis. Det kom tydelig til uttrykk når jeg spurte dem om hvordan de synes det har vært å være vennefamilie.

Fredrik: Jeg synes det har vært en berikelse.

Frøydis: Ja, det har vært udelt positivt. Som vi sier til andre også. Man trenger ikke å drive å finne på så mye ekstra, det er bare det å være seg selv å gjøre det man har tenkt til å gjøre. Det kommer mye glede ut av det å føle at man kan bidra litt, tenker jeg.

Fredrik: Vi gjør egentlig svært lite som er spesielt for han. Han blir med på våre aktiviteter. Om det er det å gå på fjellet, padle kajakk, klatring eller å bli med på hytta.

Fredrik og Frøydis forteller her at de ikke tilrettelegger sine aktiviteter for ungdommen, men at de inkluderer han inn i sin familie gjennom hverdagslige gjøremål og aktiviteter. Min analyse av uttalelsen peker mot hvilken historie paret forteller om seg selv og hvilke mennesker de er. Deres narrativ forankres i et verdsett som tilsier at det ikke er så mye som skal til for å utgjøre en forskjell. Ut ifra min forståelse har paret en – *gjør det så enkelt som mulig* – holdning. Paret har en uformell innstilling til vennefamilieopplegget og jeg forstår det slik at paret inviterer ungdommen på aktiviteter de selv anser som gode opplevelser, og i tillegg sine familietradisjoner.

Fredrik: *Så hadde vi en veldig spesiell opplevelse. Ungdommen som veldig mange andre fra hans land, reiste gjennom ørkenen før han reiste med båt fra en havneby i Afrika opp til Europa. Det var en traurig opplevelse over havet. Jeg hadde med Kajakk og var litt spent på og hadde en liten følelse.. så jeg spurte om han hadde noen fobi for sjø eller hav og da sa han nei, men jeg så jo det at han var livredd når han kom ut i kajakken. Det ble med en liten tur rett utenfor land, den første dagen. Dagen etterpå så spurte jeg om han ville være med på nytt og det ville han gjerne. Da padlet vi elleve kilometer. Så plutselig mestret han det der og syntes det var store greier (...) Han gjør stadig fremskritt.*

Fredrik forteller om å eksponere ungdommen, men at han samtidig har reflekter over hvordan de nye aktivitetene kan oppleves for en med *bagasje* fra tidligere erfaringer. Slik jeg forstår det har Fredrik hatt en forventningsavklaring med ungdommen før han introduserte å padle kajakk. Jeg tolker det dithen at Fredriks hensikt er å vise forståelse og til at han ikke frarøver ungdommen valget om å prøve seg. Det ser heller ikke ut til at Fredrik tar det for gitt at ungdommen assosierer aktiviteten med egen flukt, men holder muligheten for det åpent, og forsøker å trygge ungdommen ved å utrykke forståelse. Fredrik skildrer også at han utviser tålmodighet når han at de i første omgang avsluttet etter en liten tur etter å ha sett ungdommens reaksjon. Jeg anser informantens toleranse som et personlighetstrekk og at det for Fredrik handler om å gi en person en mulighet, og dermed mestringsfølelse. Slik jeg forstår Fredrik har han en holdning som tilsier at – at ungdommen står fritt til å velge om han vil bli med, samt at informanten ikke legger noe forventningspress på ungdommen. Fredrik tilpasser med andre ord aktiviteten til det nivået ungdommen befinner seg på, Informanten betrygger samtidig ved at han utviser forståelsen om at da *øvelse gjør mester*. Dette viser at relasjonen er en viktig plattform for individuell integrering. Samtidig ser det ut til at Fredrik her utøver en form for tillitsbasert integrering ved at han har tillit til at ungdommen sier stopp når han selv føler at han har fått nok. I dette sitatet formidler Fredrik også et vellykket *oppdrag*, sånn jeg ser det så har Fredriks tålmodighet vært en påvirkende faktor for sluttresultatet.

Fredrik: *Så vi fant fort en match på fotball. Det ligger jo litt til familien her da. Så var jo han Manchester United fan og det var jo jeg også, så det var jo skikkelig artig da. Vi har en del felles interesser. Så vi ser alltid fotballkamp sammen.*

Frøydis: *Det ble jo en sånn fellesnevner med sport, idrett og spesielt fotball da.*

Fredrik og Frøydis antyder å ha en match med ungdommen i vennefamilien og at de har funnet hverandre gjennom felles interesser. Slik jeg forstår paret har de fokusert på å invitere ungdommen inn i ulike aktiviteter og har gjennom samtale lagt til rette for utveksling av interesser. Slik har de i felleskap funnet noen knagger de kan henge felles interesser på. Ved videre analyse ser det ut til de prøver forskjellige ting – og om ungdommen liker det så er det en bonus – og hvis ikke, prøver de noe annet. Det ser ut til at de felles interessene har skapt, det Fredrik og Frøydis anser, som en givende relasjon, en match og et positivt vennefamilieopplegg.

Fredrik: *Også har han fått veldig god kontakt med barnebarna våre, som er fire og seks. Der er han veldig selvstendig, sammen med dem. Der bidrar han mye for å si det sånn. Han er med på det de spør han om å være med på. Jeg tror ikke han føler at han må det, men at han gjør det av glede, for at han vil det.*

Sanna: *Er det noe annet dere pleier å gjøre sammen?*

Frøydis: Når vi er hjemme her så inviterer vi til middag, kaffe eller ser fotballkamper sammen. Også er vi mye på hytta da og dit vil være med.

Fredrik: Det er på hytta vi har vært mest.

Frøydis: Det er en møteplass for hele familien, så vi har definert oss som en storkohort. Og vært litt sånn bevisst på å få med han også. Så han ikke blir sittende alene.

Fredrik: Det er som sagt veldig sjelden vi gjør noe som er tilpasset han. Han er bare en del av våre aktiviteter og det føles ganske naturlig at han er med (...) men vi har også vært hjemme hos han og spist afrikansk mat, feira bursdagen hans og blitt med på restaurant fra hjemlandet hans.

I dette avsnittet forteller informantene om inkludering som et resultat av å motvirke følelsen av utenforskap hos ungdommen. Slik jeg ser det, er det viktig for Fredrik og Frøydis at ungdommen vet at han har en plass innad i deres familie, selv om han ikke har noen biologisk tilknytning. Dette bekreftes da paret forteller at ungdommen har kommet i kontakt med flere deler av storfamilien og samtidig er blitt en del av *den indre kjernen*. Paret utviser også en opplevelse av at ungdommen føler seg inkludert, da de forteller at han til stadighet ønsker å delta på hyttetur sammen med dem og de andre medlemmene i storfamilien. Fredrik gir et bilde av at storfamilien gir dem mye å spille på, og at barnebarna som eksempelvis har fungert som en *icebraker* som har gjort overgang fra ukjent til kjent, smidig. Fredrik reflekterer over at ungdommens muligens har sin kultur er vant med å ta vare på egne søsken fra sin kultur. Informanten antyder at ungdommen også tar vare på deres barnebarn, og at paret opplever at han uttrykker at dette er noe han selv ønsker. Slik jeg ser det opplever informantene at ungdommen tar initiativ til å bli endel av familien, og at ønsker hans engasjement med barnebarna velkommen. Med andre ord opplever de en gjensidighet i relasjonen. Slik jeg forstår relasjonen ser det allikevel ikke ut til at paret har samme forventninger til ungdommen som de har til seg selv, og jeg ser parallell til et forhold mellom foreldre og sine barn, Frøydis og Fredrik er først og fremst der for ungdommen.

Fredrik og Frøydis forteller at ungdommen skli inn som en naturlig del og at det ikke er behov for justering. Jeg leser dette som en fortelling om det å inkludere ungdommene i store deler av familielivet, om å etablere tillit, finne felles interesser og på denne måten gjøre han til en viktig og naturlig del av eget liv. Jeg anser også at dette blir motsatsen til Beates fortelling, da Fredrik og Frøydis bedriver en toveis og relasjonell form for integrering. Dette gir meg indikasjon på at det i ulike integreringstiltak foreligger et spørsmål om balansen mellom å gi og ta, samt en justeringsevne av forventningene man går inn i en slik ordning med. Avslutningsvis forteller paret at de også blir med på ungdommens aktiviteter når han inviterer dem, noe som igjen bekrefter at det er en toveisprosess der informantene balanserer på *å gi å ta*. I denne delen har vi hørt at Fredrik og Frøydis inkluderer ungdommen fordi de ønsker at han skal føle seg som en del av deres helhet (storfamilien) og i deres liv. De har også fortalt at de tar ungdommen med på aktiviteter som har skapt mestring. Integrering nevnes ikke eksplisitt av informantene, men slik jeg ser det vil er paret med å styrke gode assosiasjoner til *det norske og bidrar til integrering for ungdommen* gjennom deres egne hverdagsaktiviteter.

5.5 Jeg har blitt mormor!

Den femte fortellingen som er identifisert frem handler om å skape en relasjon til et nytt menneske. Flere av informantene reflekterer over hvilken rolle de har inntatt ovenfor koblingen i vennefamilien sin. Felles for alle informantene er rammens betingelser som ikke tildeler dem noen form for foreldreansvar. Flere av informantene opplever imidlertid i større grad at de bidrar med en rettesnor fra en voksen, gjennom forhandlinger i relasjonen: *"Vi er ikke foreldre, men vi foreldrer"*. Et eksempel på dette er å finne i intervjuet med Arne og Anders. De forteller at ungdommen er ganske voksen på et vis, men at han samtidig er en typisk ungdom uten voksenkorrigeringsmuligheter; men at det også er det som gir det litt mening. En annen informant forteller at hun har fått tittelen mormor og uttrykker at det ligger mye tillit i det. Hanne jobber som pedagog, har en datter og er koblet opp med en jente hos Røde Kors og har i tillegg en annen kobling fra et annet tilbud. Hanne har vært vennefamilie i tre år og forteller her om hvordan hun opplever deltakelsen.

Hanne: *Åh, det synes jeg har vært så fint. Det er nesten så jeg blir litt rørt for det er så utrolig verdifullt. Det det beriker jo livet få komme såpass tett på et annet menneske. Og for mitt eneste barn å ha noen ungdommer å se opp til. For de er jo altså så ålreite. Du tror du skal inn i det og gi, men du får faktisk mye igjen!*

Hanne forteller her at deltakelsen i vennefamilieordningen har vært en god opplevelse. Hun skildrer deltakelsen som en berikelse, og trekker samtidig frem at det har vært godt for datteren å ha noen ungdommer å se opp til. Slik jeg forstår det har deltakelsen tilført både mor og datter en ekstra dimensjon med mennesker å bry seg om. Som bekreftes da informanten eksplisitt uttrykker at hun i første omgang trodde hun skulle *inn og gi*, men har opplevd å få mye tilbake. Under intervjuet kom det også frem at hennes biologiske datter har blitt *inkludert* inn ungdommenes verden. Slik jeg forstår informanten antyder hun at; det *egentlig* er vi som får mest igjen. Dette ble på mange måter også bekreftet gjennom hele intervjuet, da Hanne ved flere anledninger roste jentene hun er vennefamilie for. Hun kom med flere eksempler på hvor smarte og fine hun opplevde at de var sammen med henne og datteren.

Som Fredrik og Frøydis sin historie anser jeg også denne historien til å bli en slags motsats til Beates fortelling. Hanne bedriver også en form for relasjonell integrering som går begge veier. Dette kommer også frem i neste utsagn, da Hanne forteller om at hun som en voksenperson også har sett seg nødt til å ta noen viktige og mer alvorspregede samtaler med ungdommene. Informanten forteller at hun har snakket med ungdommene om utdanning og fremtiden. Hun fortalte at hun snakket med jentene om at det er viktig å få en ordentlig utdanning for å få en skikkelig jobb. Slik at de blir behandlet bra og får et ok liv. Hanne forteller at den ene jenta nylig fikk barn, og at det ikke var med i planen.

Hanne: *Vi hadde snakket om at man må starte med prevensjon før man skal ha et sexliv. Vi har ledd litt av at vi har vært uenige om det (...) hun fortalte jo ikke at hun var blitt gravid. Så jeg måtte spørre; "Er det sånn at du ikke sa det, fordi du var redd for at jeg skulle bli sint?". Hun innrømmet at hun trodde jeg kom til å bli skuffet. For det er klart at jeg vet.. At det ikke er det enkleste å fullføre VGS og universitetsutdanning med en unge, men nå er jo ungen født og da må vi hilse henne velkommen og ta det derfra. (...) hun har nok litt respekt og har nok tenkt at det ikke var det vi hadde snakket om som et lurt valg,*

men jeg skulle ønske at hun hadde fortalt det før ungen var født. På grunn av korona så har jeg jo ikke vært i Oslo. Så jeg har jo ikke sett henne, og jeg visste det ikke.

Som vi kan se uttrykker Hanne overraskelse over at ungdommen ikke fortalte om graviditeten. Det ligger samtidig både forståelse og mye omsorg i Hannes reaksjon. Slik jeg forstår det så antyder informanten et ønske om at ungdommene i vennefamilie skal føle seg så trygg på relasjonen de har at de kan komme til henne når ting ikke går etter planen, selv om de skulle føle at de har gjort noe *feil*. På generell basis har vi alle et behov for å være noe for noen andre, og at noen er noe for oss. Slik jeg tolker utsagnet, og at Hanne tidligere har gått inn i ordningen for å bidra med noe til ungdommen, så ser vi også her at informanten ønsker å gi en bekreftelse ved å vise at; *"du betyr også noe for meg"*. Jeg tolker det underforståtte til at informanten også uttrykker at jeg også vil ta del i ditt liv: *"Du er en del av meg og jeg vil også være en del av deg, hvis du lar meg"*.

Min forståelse er at informanten bedriver toveis integrering hvor hun hjelper ungdommene på det praktiske plan med lekser og andre ting, da dette kommer frem i intervjuer. Samtidig ser det også ut til at informanten er bevisst på å skape relasjonell integrering hvor hun gir rom for tillit og forståelse – hun er en trygg voksenperson. Hun vil slik jeg tolker det at jentene skal føle at de er en del av hennes indre kjernefamilie. Det kan også se ut til at det hun med den nye tittelen *mormor*, får bekreftet at relasjonen går begge veier. I denne historien har vi hørt at Hanne har møtt ungdommene i sine to vennefamilietilbud, som en trygg voksen. Og at hun dermed har skapt en ekte relasjon og bygger sin deltakelse med en toveis integrering som er basert på en relasjonell prosess. Hanne er også med på å styrke gode assosiasjoner til det kjernefamilien, og viser til at det er rom for å gjøre feil, men at man allikevel viser omtanke for hverandre.

5.6 Integrering av vennefamilien

I denne delen presenteres utsagn fra tre informantfamilier som viser til hvordan fler av informantene reflekterer over det ungdommen og deltakelsen har lært dem, og over at de selv blir *integrert*. Samtlige av informantfamiliene fortalte på ulike måter om hvorfor de mener at deltakelsen også er viktig for dem selv. Sitatene som presenteres i denne delen er gode eksempler på akkurat dette; *"Det er egentlig vi som må integrere oss"*.

Cecilie: *Jeg tror kanskje vi forventet at ungdommen skulle være med på mer av det vi interesserte oss for. Vi er jo glad i å dra på tur og være ute, men det har ikke blitt noe særlig av da..*

Conrad: *Gutten har jo gått fra Afghanistan til Norge, så jeg skjønner jo at han ikke vil gå på tur (Informantene humrer). Han er ferdig på tur, for å si det sånn. Det har blitt en sånn aha-opplevelse underveis og man tenker sånn ok; kanskje jeg bare skal respektere det at vi elsker å gå på tur, men han synes det er helt meningsløst.*

Her forteller Cecilie og Conrad om forventninger som er bygget opp under deres egne antagelser om at ungdommen skulle dele deres turglede. Samtidig har informantene opparbeidet seg en forståelse for hvorfor det ikke er sånn for ungdommen deres. De trekker frem respekt, og jeg tyder dette til at de har en forståelse av at det ikke er slik at ungdommen ikke gidder, men at han har noen opplevelser som tilsier at han ikke ønsker å bli med på akkurat denne aktiviteten. Jeg trekker dermed en parallell til at Conrad og

Cecilie er folk som forstå og respekterer dette og at de utviser et godt eksempel på toleranse ovenfor ungdommen. Det at ungdommen er såpass trygg, at han tør å uttrykke hvorfor han ikke vil være med, gir meg også et signal om at det finnes rom for å være seg selv hjemme hos Conrad og Cecilie. Det blir ikke uttrykt om det er informantene som har spurt eller om det er ungdommen som på eget initiativ har begrunnet hvorfor han ikke vil være med. Det antas allikevel at informantene her har fått en ny dimensjon av forståelse ved at de ikke antar at ungdommen bare ikke gidder, og at de har fått innsikt i hva som faktisk ligger bak. I denne delen har Cecilie og Conrad fått en ny innsikt og utvist toleranse for ungdommens ønske. For at integrering skal kunne fungere er det viktig å utvise både toleranse ved å være lydhør og prøve å forstå hvor andres perspektiver enn sine egne – som paret her gjør. Ella trekker frem et annen viktig forståelse hun har dannet seg gjennom sin deltakelse:

Ella: *Man får kalibrert seg selv litt. Selv om man ikke går og tenker på det hver dag, så kan du liksom tenke litt større enn deg selv da. (...) Jeg husker at det i oppstarten at en av de som var ansvarlig for ordningen sa at det egentlig er vi som må integrere oss, ikke i det nye Norge, men sånn som virkeligheten er nå. (...) I min oppvekst var det ikke en lysebrun unge på skolen engang (...). Jeg tenker at vi som har vokst opp på den måten også må greie å innstille seg på at verden ikke var som den er nå. Og at det ikke bare folk som kommer hit som.. Jeg må også lære meg å forholde meg.. Jeg tenker at det er viktig at vi også skal også være med å forme samfunnet, og det er jo lett å glemme når du står fast i din egen boble.*

Her trekker Ella frem et viktig poeng som hun har tatt med seg fra introkurset til Røde Kors. Det er at vi som er født og oppvokst i Norge – og kanskje spesielt de eldre generasjonene – også må integreres i den forstand av at de må tilpasse seg et samfunn i endring. Jeg har tidligere skrevet at Ella, i sin historie om å bane vei inn i det norske samfunnet, evner å heve blikket og få et metaperspektiv på situasjonen. Slik jeg tolker hennes utsagn i denne delen, gjør hun også det her. Hun er med andre ord oppmerksom på at det ikke bare er ungdommen som må tilpasse seg, men at hun selv også må justere noen ting ved seg selv for å bli integrert i det nye samfunnet. Det er fler av informantene som er enig i Ellas tankegang. Jeg tolker det usagte i Ellas utsagn til at man i en integreringsprosess skal bidra med verktøyene som gjør at de unge flyktingene kan integreres. Samtidig som det er viktig å være bevisst på at – hvis vi på ønsker å oppnå en reell integrering – må også vi må tilpasse oss. Dette utsagnet er med andre ord et godt eksempel på en toveis integrering, hvor oss og dem utgår.

Ved spørsmål om Anders og Arne hadde lært noe av ungdommen i deres vennefamilie. Nikker de begge samtykkende, og smiler gjennom hele samtalen.

Anders: *Vi har vel nok lært litt mer om at ungdommer som lever som han, det tror jeg ikke bare gjelder innvandrerungdom, litt sånn blant mange. Vi kan si nesten hva vi vil til han, tror jeg. Nå må du skjerpe deg. Jo vi har gjort det..*

Arne: *Vi har jo lært om ungdomskultur og vi har lært noe om hans bakgrunn selvfølgelig.*

Anders: *Absolutt. Vi er jo mye mer interessert og følger med på politisk utvikling og konflikt i hjemlandet og nabolandet hans. Da spisser vi ørene med en gang. Nei, det er en stor glede. Det merker du kanskje? Vi får stor glede av samværet med han.*

Arne: *Jeg sitter og tenker.. Jeg kjenner på at vi er veldig glade for at vi har gjort dette altså. Stolt over at vi har gjort det. Nettopp det. Jeg har ikke tenkt på før du spør, at dette er.. (informanten begynner å stotre med ordene) når vi refererer til våre venner... Så er*

det ja.. veldig ålreit å gjøre dette. Ikke sant, så det. Ja.. så (Arne blir tydelig rørt). Så han har gjort noe positivt i meg også.

Anders: *Dette har blitt ett vennskap. Og det er antakeligvis det beste. Det er ikke noe kontrakt som holder i det i det hele tatt. Vi har ikke opplevd det selv om det var sånn fra begynnelsen. Og selv om det var en formell kontrakt. Vi hadde ikke trengt det, men hadde jeg sittet på Røde Kors og bestemt.. og selvfølgelig ville jeg hatt det sånn.*

Arne: *..og det er jo en del av integreringen da, at vi har blitt venner.*

Anders *(smeller i bordet og snakker med en spøkefull tone) Så hvis han ikke inviterer oss når han skal gifte seg. Da sier jeg opp avtalen!*

Arne påpeker her at det ikke bare er paret som har gitt av seg selv til ungdommen, men de reflekterer her sammen over og minner hverandre på, at også de, har lært noe viktig av *deres ungdom*. Paret har som tidligere nevnt ikke egne barn, og jeg tolker deres sitater til at – å oppleve en så tett relasjon og få innblikk guttens ungdomskultur – oppleves som noe helt nytt for dem. Slik jeg tolker parets skildring av relasjonen med ungdommen, gir de en beskrivelse som på *godt* og *vondt* berører dem, og at de lar seg selv berøre. Følelsen de skildrer er på det rent medmenneskelige en eksistensiell følelse som bunner i at vi som mennesker er avhengig andre for å forstå oss selv, og at vi i stor grad blir *til* i møte med andre mennesker (Holm 2010; Schibbye 2012). Paret engasjeres i møte med ungdommen, men også i møte med seg selv og sine egne holdninger. Slik jeg forstår informantene, tilfører vennefamilieordningen en ekstra dimensjon av å være menneske fordi de opplever noe uventet – en ekte relasjon. Min tolkning bekreftes nokså eksplisitt når Anders slår i bordet. Slik jeg ser det opplever paret at de er kommet veldig nær ungdommen, og det antydes at de ville blitt overasket hvis de ikke blir bedt i hans fremtidige bryllup. Med andre ord medfører ikke bare deltakelsen et møte med et nytt menneske, men de får også møtt seg selv.

Jeg ønsket å avslutte med dette utdraget fra Anders og Arne, da deres refleksjoner på mange måter oppsummerer hvordan mange av informantene har omtalt sin relasjon med ungdommen, og fordi det sier noe om hvilke følelser de sitter igjen med fra deltakelsen i ordningen. Som navnet på oppgaven tilsier, så har de fleste av vennefamiliene fått *en til rundt bordet*.

Oppsummering

I dette kapitlet har du fått lese de fem fortellingene "Gruppen har liksom fått et større spekter", "Vi har verktøyene for å lykkes i Norge", "Å bane vei inn i det norske samfunnet", "Velkommen til storfamilien" "Jeg har blitt mormor!" og fått presentert temaet om "integrering av vennefamilien". Fortellingene hadde som hensikt å utforske hvordan informantene opplevde at de eller ordningen bidro til integrering, og hvilke erfaringer de sitter igjen med fra deltakelsen. Ved å se til fortellingene og tema som ble presentert er det mulig å anslå at informantene anser at vennefamilieordningen i seg selv bidrar til integrering, og til at de gjennom ordningen også er med å integrere ungdommen ved hjelp av å dele av deres kunnskap og ressurser. Avslutningsvis anslås flere av informantene også anser at de selv blir integrert gjennom ordningen.

6 Avsluttende refleksjon

Hensikten med denne masteroppgaven har vært å undersøke ulike familiers opplevelser og erfaringer av integrering gjennom det frivillige tiltaket; Vennefamilie. Dette gjorde jeg ved å gjennomføre ni intervjuer med til sammen 14 informanter. Intervjuene har gitt meg innsikt i hvordan noen frivillige begrunner valget om deltakelse i et tiltak ment for å integrere. I tillegg har jeg fått innsyn i hvordan frivillige familier anser at tiltak som vennefamilien, og de selv er med å bidra i en integreringsprosess – gjennom å høre deres erfaringer fra deltakelsen. Ved analyse av mine informanternes fortellinger gir denne oppgaven et nyansert bilde av hvordan det oppleves å delta i et frivillig tiltak. I dette kapitlet vil jeg basert på analysen, oppsummere hovedfunnene i studien. Videre vil jeg reflektere rundt oppgavens relevans for frivillighetstiltak som er ment å integrere. Avslutningsvis vil jeg dele mine tanker om oppgavens begrensninger og tanker for videre forskning på integrerings- og frivillighetsfeltene.

6.1 Vennefamilie: Opplevelser og erfaringer

Et sentralt funn i denne studien viser at deltakelsen i vennefamilien medfører ulike opplevelser av relasjonsbygging, tilførelser til eget liv og integrering av unge flyktninger. Deltakelsen oppleves som positiv ved at flere av vennefamiliene uttrykker at de har skapt relasjoner som går utover et rent formelt bekjentskap, mens andre nevner at deltakelsen ikke utelukkende har vært positiv, da de uttrykker å *ikke ha kommet helt i gang* med relasjonen. Slik jeg forstår det avhenger *integrering*, akkurat som relasjoner, til en viss grad av match. En slik match vil i noen tilfeller bidra til å skape en relasjon, samt bidra i en integreringsprosess, ved at man har noen fellesnevner man kan jobbe sammen om. Jeg mener at en slik forståelse er viktig da den kan fungere som et fundament for å justere og bedrive videre integrering. Vennefamilien som opplever et tids- og ressurskrevende prosjekt begrunner dette med at de ikke finner noen felles referanser eller at de ikke har klart å skape god kommunikasjon med ungdommene som har gjort det utfordrende å skape en relasjon. De som derimot har erfart at vennefamilieordningen fungerer, nevner at de har vært nysgjerrige på hva de har til felles og har fokusert på å legge til rette for utveksling av interesser. Slik har informantene i felleskap med ungdommene funnet noen *knagger* å henge felles referanser på. Det nevnes av disse informantene at ordningen har gitt dem en bonus ved at de har oppnådd en kultur- og kunnskapsutveksling.

6.1.1 Begrunnelser som en del av deltakelsen

Samtlige av vennefamiliene har i denne oppgaven delt sine tanker om hva de selv mener å ha bidratt med inn i sin vennefamilie, samt ulike ideer om hva dette bidraget vil kunne bety for ungdommen de er koblet opp med. Ved å se til analysen presenteres det funn som anslår at informantene anser vennefamilieordningen som et viktig tiltak. Dette gjør

de ved at de gjennom deltakelsen har fått etablert seg selv som *gode* medborgere, at de opplever å tilnærme seg nye perspektiver, og at de anser sine bidrag til ungdommen både til å skape en stabil situasjon for ungdommen og til å fungere som en forankring inn i samfunnet.

Medborgernes forankring inn i samfunnet

Flere av informantene synes å ha et underliggende verdikonsept om *den gode medborgeren* som motivasjon for deltagelsen. Under intervjuene snakket de om å *være noe for noen* og å få lov til å bidra til unge flyktninger gjennom vennefamilieordningen. Det antydes at ønsket om å delta handler om å gjøre noe for noen andre, og informantene tilfører dermed vennefamilieordningen en viktig betydning. Det nevnes også at deltakelsen gir informantene rom til å utføre sin *borgerplikt* og opptre solidarisk. Deltakelsen gir dem også muligheten til å opparbeide seg en relasjon de ellers ikke ville fått, og de får adgang til å bidra inn i unge flyktningers integreringsprosess.

Tilnærming av nye perspektiver

Flere av informantene synes å ha brukt frivilligheten aktivt nettopp for å tilnærme seg nye perspektiver, og skape variasjon i en rutinepreget hverdag. Noen av informantene skildrer deltakelsen og muligheten til å bli kjent med en ny person som en bidragsytende faktor for at de opplever å bli *dratt* ut av eget liv. Andre nevner deltakelsen i lignende ordlag – som en *øyeåpner* – og ilegger deltakelsen erfaringer om integrering og nye perspektiver de eller ikke ville fått. Det nevnes av informantene at de opplever at både venner og familie ønsker å delta i lignende ordninger, men at prosessen gjerne stopper opp før den i det hele tatt har begynt fordi folk flest tenker at slike ordninger krever mye tid. Mine funn viser derimot til at informantene opplever at deltakelsen både er gjennomførbart når det gjelder tid, og at hele familien kan delta.

Bidrag til unge flyktninger

Flere av informantene nevner å ha brukt deltakelsen til å stille egne ressurser til disposisjon for å yte noe i møte med ungdommen. Samtlige av informantene fortalte også at de gjennom vennefamilieordningen fungerte som en *døråpner* inn i det norske samfunnet. Noen av informantfamiliene anser sitt familieliv som et viktig bidrag inn i sin vennefamilie, mens andre nevner at deltakelsen fungerer som en trygg havn, og at de som trygge voksenpersoner tilfører noe viktig til ungdommen. Det er imidlertid to funn som skiller seg fra de andre. Hvor det ene er familien som eksplisitt uttrykker at deres bidrag er ment for ungdommen, ikke omvendt. Samtidig er de denne familien tydelige på at de deltakelsen gir dem gunstige sideeffekter ved at de *får en god følelse* av å hjelpe noen andre. Dette sistnevnte samsvarer også med andre informanters opplevelser. Det andre funnet som skiller seg ut er vennefamilien som selv har en *innvandrer* i familien. Paret antyder at de anser integrering til å være en toveisprosess. Den personlige erfaringen lar dem se integreringsprosessen fra begge sider; ressursene som kreves for å bidra til integrering, og prosessen med å tilpasse seg til å bli en del av en helhet. Familien ser denne innsikten som sitt bidrag inn til ungdommen i deres vennefamilie. De nevner som flere av de andre informantene at de ser ordningen som en mulighet til å tilføre noe nyttig til ungdommen, men at deltakelsen også gir mye tilbake.

6.1.2 Integrering som en del av Vennefamilieordningen

Vennefamiliene har i denne oppgaven også delt sine refleksjoner rundt erfaringer de har gjort seg i tiden som vennefamilie. Noen av informantene har blant annet fortalt om opplevelser av å bidra til integrering gjennom dialog og handling, mens andre har fortalt om utfordringer knyttet til deltakelsen. Felles for deres fortellinger er at de skildrer ulike aspekter av integrering og integreringsprosessen. Flere av informantfamiliene nevner også at de selv har erfart å bli *integrert* gjennom ordningen. Avslutningsvis er det verdt å nevne at samtlige av informantene har erfart at deltakelsen har gitt mer tilbake enn de innledningsvis hadde trodd ville kunne skje – både gjennom innsikt og relasjon

De unge flyktingene er forskjellige

Det er fler av informantene som nevner at deltakelsen har gitt dem et mer helhetlig bilde på hverdagen til unge flyktinger og hvilke ressurser som kreves for å integrere seg. Det er imidlertid et funn som skiller seg da informanten var særs eksplisitt i sin uttalelse om at hun grunnet deltakelsen har fått et nytt perspektiv på gruppen av unge flyktinger. Informanten nevner at hun fra tidligere erfaringer har hatt en tanke om hva som skal til for å integreres og får å integrere noen. Deltakelsen i vennefamilien har fungert som en justering av forventninger og har bidratt til å endre forståelsen for gruppen: *unge flyktinger*. Funnet om integrering handler i stor grad om *matchen* mellom ungdommen og informanten. Det er et viktig funn da det kan fungere som et fundament for forståelsen av hva en integreringsprosess krever, og fordi en slik forståelse muliggjør forbedring av tiltak som har til hensikt å integrere.

Vennefamilien som relasjonsbygger og oppdragelsesverktøy

Ved å se til analysen av fortellingene om integrering er det mulig å anslå at informantene anser at vennefamilieordningen i seg selv bidrar til integrering, og til at de gjennom ordningen også er med å integrere ungdommen ved å dele av sin kunnskap og ressurser. Vennefamilien har på ulike plan bidratt til relasjonelle prosesser hvor informantene har utvist tålmodighet og toleranse, samt at det i noen tilfeller nevnes at de bidratt til å *oppdra* ungdommene til *norske borgere*. For mange av informantene handler deltakelsen i vennefamilien om dele sine erfaring og innsikt slik at ungdommen deres vil lykkes med integreringsprosessen og med fremtiden i Norge. Det fortelles historier om å omgå hindringer og å bane vei inn i det norske samfunnet, om å tilføre ungdommen *norske* opplevelser og sosial forståelse. Informantene nevner at de på denne måten anser at de er til nytte: både praktisk og relasjonelt. Informantfamiliene deler raust av sine ressurser gjennom å spille brettspill, dra på teater, spise middager, invitere til hyttetur. Mange av informantene nevner også at ungdommene har blitt en ustrakt del av kjernefamilien.

Samtlige av informantene nevner at de får meldinger som varmer hjertet på mors- og farsdag, rørende kort til jul og at de får gode klemmer. Deltakelsen som primært var ment for å gi noe til ungdommen har med andre ord lagt grunnlag for ekte relasjoner, som til gjengjeld har berørt informantene. Slike relasjoner har også hatt betydning for informantenes opplevelse av å integrere ungdommen. For å kunne integrere noen på best mulig måte er det etter mange tiårs forskning også konkludert med at man bør

etterstrebe en reell kontakt. Bygnes (2017) nevner i sin artikkel at gullstandarden for å skape en slik kontakt er gjennom et vennskap, da et venneforhold til å skape mer forståelse for hverandre og reduserer fordommer. Avslutningsvis nevner flere av informantene at de anser at de selv har blitt integrert gjennom ordningen. De uttrykker blant annet at interessen for å forstå kulturelle forskjeller og likheter har økt. De er også blitt mer bevisste rundt integreringsaspektet om at de også må justere selv for å bli integrert i det *nye samfunnet* som består av ulike nasjonaliteter. Den nyvunne kunnskapen som informantene har fått gjennom deltakelsen er et viktig funn da det kan være en bidragsytende faktor for å bedrive en integrering der *oss* og *dem utgår*.

Vennefamilien som integreringsverktøy

Vennefamiliene omtaler i sine fortellinger ulike midler og *verktøy* som de har benyttet for å bidra i integreringen av ungdommen i deres vennefamilier. Ordningen har på ulike måter bidratt til informantene har fått adgang ungdommenes integreringsprosess og gjort at de med kunnskapen de har fått har kunnet dele av sine egne ressurser. En av informantfamiliene bruker eksempelvis oppdragelse som endel av integreringen. Dette gjør de ved å dele egen kunnskap og erfaring, og ungdommen responderer med å *kvittere ut* rådene deres. En av de andre informantene anser at hennes deltakelse har hatt praktisk nytte for ungdommen ved at hun trer hjelp ungdommen med å få leid en leilighet. Det trekkes også frem at informanten antydte undring over hvordan de unge flyktingene skal kunne integrere seg hvis inn i et samfunn hvis det ikke står noen på andre siden som er villig til å slippe dem inn. Innsikten anses som et viktig funn da informanten har tilnærmet seg kunnskap om hvilke mekanismer som hemmer integreringen og det ved å avdekke slike hindringer mulig å tilføre ulike integreringsprosesser et forbedringspotensial.

Et annet sentralt funn som er interessant, er at informantene som hadde en avslappet innstilling til vennefamilie opplegget i større grad hørtes ut til å ha lyktes med integrering. Det nevnes at de også i større grad nevnte at de inviterte ungdommen med uten å forvente noe særlig tilbake. Det kan se ut til at det nettopp var disse familiene som opplevde å skape sterke bånd til ungdommene sine gjennom å utvise tålmodighet, toleranse og ved å skape rom mestring og støttet ungdommene ved eventuelle *nederlag*. Funnene anslår at informantene gjennom dialog med ungdommen anser tilføringen av de ulike midlene og *verktøyene* som en vellykket måte å *få integrert* ungdommen. Disse informantene bedrev en form for toveisintegrering hvor det rådet bevissthet rundt; at alle parter som møtes og lever sammen påvirker hverandre (Kunnskapsdepartementet, 2018)

6.2 Mitt bidrag til integrerings- og frivillighetsfeltet

På bakgrunn av oppsummeringen er det all grunn til å konkludere med at ordninger som Vennefamilien, er et viktig bidrag for å kunne inkludere unge flyktninger inn i samfunnet og motvirke utenforskap. Samtidig nevnes det at ordningen også er et viktig bidrag og supplement til statens integreringssystem. Det er med god grunn at jeg gir en anbefaling om at vennefamilieordningen styrkes og utvides, og at andre frivillighetsaktører etablerer tilsvarende ordninger. Enslige mindreårige og unge flyktninger befinner seg i en spesielt sårbar situasjon og de har som beskrevet innledningsvis et særskilt behov for å oppleve tilhørighet gjennom trygge og langsiktige forhold, som vennefamiliene synes å gi. Min forskning på vennefamilieordningen vil forhåpentligvis kunne bidra med en dypere forståelse av potensialet til å utføre en relasjonell toveisintegrering. Ved at unge flyktninger og samfunnets borgere (de frivillige) går fra *vi dem* og *vi*, til et *oss*. Jeg håper også at min masteroppgave kan fungere som en *øyeåpner* og engasjere nye frivillige til å delta i lignende ordninger.

6.3 Studiets begrensninger og videre forskning

Mitt ønske er at denne masteroppgave vil bidra til å løfte blikket i forskningen som omhandler integrering gjennom frivillig, ved at vennefamilienes perspektiver blir trukket frem. Det er med utspring fra oppgavens funn, med god grunn til at jeg gir en overordnet anbefaling om å forske mer på integrerings- og frivillighetsfeltene, samt lignende frivillighetsordninger. Dette vil være fordelaktig for det norske samfunnet at lignende integreringstiltak forsterkes og utvides – slik at integreringsprosesser kan forbedres.

Det bør nevnes at oppgavens funn er basert på et begrenset utvalg informanter, bestående av ni familieenheter. Dette vil kunne bety at funnene ikke er overførbare til andre som deler erfaringer med de frivillige vennefamiliedeltakerne som har deltatt i denne studien. Funnene sier allikevel noe mine informanters personlige erfaringer og opplevelser. Noe som dermed gir grunn til å anta at erfaringene også vil kunne gjelde andre frivillige på ulike måter. Studiets begrensninger har derimot vist seg å ikke rette fokus på hvordan ungdommene opplever vennefamilieordningen. Det ville vært nyttig å utforske i hvor stor grad ordningen har hatt betydning for dem. Ved videre forskning ville det også vært relevant å forske på ulike frivillighetsordninger, og hvilke tiltak de anser at bidrar til integrering, inkludering og til å motvirke utenforskap. Jeg håper allikevel at studien betraktes som et nyttig bidrag til forskningsfeltet ved at flere nyanser, som de frivilliges forståelse av egen rolle og innsikt i integreringsprosessen også kommer frem.

Samfunnet er i stadig endring og i skrivende stund pågår en ny flyktningestrøm, som tilsier at flere unge og enslige mindreårige flyktninger er på vei til Norge. Det er grunnet et verdensbilde i endring, med økt migrasjon, stadig et behov for ny kunnskap og mer kompetanse. *Vi* må fortsette å jobbe for et inkluderende samfunn. Her ender fortellingen for denne gang, men jeg tror allikevel at det passer bra å avslutte oppgaven med en påminnelse om Margaret Moiba sitt sitat (2019, s.149):

«For å integrere må man inkludere»

– så jeg vil si *inkluder en til rundt bordet*, da vel!

Litteraturliste

- Andersen, P., T. (2019). *Forstå fortellinger: innføring i litterær analyse*. Universitetsforlaget.
- Almklov, P. (2008). Deltagelse og refleksjon. Praksis og tekst. *Norsk antropologisk tidsskrift*. Vol 19, nr :38-52.
https://www.idunn.no/nat/2008/01/deltakelse_og_refleksjon_praksis_og_tekst
- Bratberg, Ø. (2017). *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. (3. utg.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Brekke, J. P., Fladmoe A. & Wollebæk D. (2020) Integreringsbarometeret 2020. Rapport: *Holdninger til innvandring og integrering i Norge*. IMDi. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.
<https://www.imdi.no/contentassets/549cabe5419b4f7f8d3c38f18bacc06e/integreringsbarometeret-2020.pdf>
- Brekke, J. P. & Mohn, F. A. (2018). Integreringsbarometeret 2018. *Holdninger til innvandring og integrering i Norge*.
<https://www.imdi.no/contentassets/9f6bf228de9342d2acd9b43063c49c63/integreringsbarometeret-2018-holdninger-til-innvandrere-og-integrering.pdf>
- Brochmann, G. (2017). Integrering. Store norske leksikon.
<https://snl.no/integrering>
- Bygnes, S. (2017). Welcome to Norway. *Da «flyktningkrisa» kom til Norge Tidsskrift for Velferdsforskning*. 20(4), 286–301.
<https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2017-04-03>
- Dalen, D. (2011). Intervju som forskningsmetode. En kvalitativ tilnærming (2 utgave). Oslo: Universitetsforlaget.
- Døving, C A. (2009). Integrering. Teori og empiri. Oslo: Pax forlag.
- Eggebø, H. (2021, 17.september). *Tematisk Analyse – en guide*. Sosiologen.
<https://sosiologen.no/essay/essay/tematisk-analyse-en-guide/>
- Eidshaug, E., P. (2021, 15 februar). *Kan du inkludere én til i flokken?* Adresseavisen
<https://www.midtnorskdebatt.no/meninger/ordetfritt/2021/02/15/Kan-du-inkludere-%C3%A9n-til-i-flokken-23470944.ece>
- Evjen K. & Gjerde, E. B. (2021). Medborgerskap. *Samfunnsskap*. Fagbokforlaget

- Fladmoe, A., Sætrang, S., Eimhjellen, I., Steen-Johnsen, K. & Enjolras, B. (2016, 26. september). Rapport: *Nordmenns bidrag i flyktnings situasjonen 2015/2016*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rapport-nordmenns-bidrag-i-flyktnings-situasjonen-20152016/id2512346/>
- FN-Sambandet (2022) *Demokrati og medborgerskap*.
<https://www.fn.no/tema/menneskerettigheter/demokrati-og-medborgerskap>
- FN-Sambandet (2022) *Ukraina*. <https://www.fn.no/Konflikter/ukraina>
- Frivillighet Norge (2021) *Hva er frivillighet?*
<https://www.frivillighetnorge.no/fakta/hva-er-frivillighet/>
- Førde, A. & Magnussen, T. (2021). Flere farger Bodø – om å skape nye krysskulturelle felleskap. <https://www.idunn.no/doi/full/10.18261/9788215042961-2021-11>
- Groth, B. (2022). Den gylne regel. Store norske leksikon.
https://snl.no/den_gylne_regel
- Gullestad M. (2017) *Det norske sett med nye øyne: Kritisk analyse av norsk innvandringsdebatt*. (5. utgave). Universitetsforlaget
- Gullikstad, B., Kristensen G. K. & Sætermo T. F (2021, 29. mars). *Fortellinger om integrering i norske lokalsamfunn*. (s. 11-39) Universitetsforlaget AS.
https://www.idunn.no/fortellinger_om_integrering_i_norske_lokalsamfunn/1_aa_studere_fortellinger_om_integrering_i_en_lokalsamfunns
- Gundersen, D. (2020) Volontør. Forfatter er fagkonsulent. Store norske leksikon.
<https://snl.no/volont%C3%B8r>
- Halvorsen, K. (2008) *Å forske på samfunnet: En innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. (8. utgave). Cappelen Damm akademisk
- Hammerlin, Y. & Larsen, E. (1997) *Menneskesyn i teori og praksis*. Oslo: Ad Notam.
- Haski-Leventhal D., Paull M., Young S., MacCallum J., Holmes K., Omari M., Scott R, & Alony I. (17 juli 2019) The multidimensional benefits of university students volunteering: *Psychological contract, expectations, and outcomes*.
<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0899764019863108>
- Helleland, L., H. & Kapur, M. (2016, 18. februar) *Frivillighet er nøkkelen til integrering*. Dagbladet. <https://www.dagbladet.no/kultur/frivilligheten-er-nokkelen-til-integrering/60158800>
- Hirsi, A. (2006). *Krev din rett! Om kvinner og Islam*. Oslo. Cappelen

- Odden, Gunhild. (2018). *Internasjonal migrasjon: en samfunnsvitenskapelig innføring* Fagbokforlaget.
- Paulsen V., Thorshaug K., Haugen M. P. & Berg B. (2012). Flyktningguiden som døråpner. *Nasjonal evaluering av Flyktningguiden i Røde Kors*.
<https://www.ntnu.no/trykk/publikasjoner/flyktningeguiden/files/assets/downloads/publication.pdf>
- Regjeringen (5. april 2022) Justis- og beredskapsdepartementet. Høring. *Midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina med rett til midlertidig kollektiv beskyttelse*.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-midlertidige-endringer-i-lovverket-som-folge-av-ankomst-av-fordrevne-fra-ukraina-med-rett-til-midlertidig-kollektiv-beskyttelse/id2907456/?expand=horingsnotater>
- Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Los Angeles: Sage Publications.
- Rytter, M. (2019). Writing Against Integration: Danish Imaginaries of Culture, Race and Belonging, *Ethnos*, 84(4): 678–697. DOI: 10.1080/00141844.2018.1458745
- Røde Kors. (2018). Veilder for røde kors vennefamilie – (se vedlegg 4).
- Schibbye, A-L. L. (2012). *Relasjoner: et dialektisk perspektiv på eksistensiell og psykodynamisk psykoterapi* (2. utg., 2. oppl.) Oslo: Universitetsforlag.
- Skilbrei, May-len (2019) *Kvalitative Metoder, planlegging, gjennomføring og etisk refleksjon*. Fagbokforlaget, Oslo.
- Skotnes, C. E & Ringrose P. (2021). Problematisk integrering i en norsk småby: *fortellinger om konflikt og samfunnsbygging*.
<https://www.idunn.no/doi/10.18261/9788215042961-2021-03>
- Sletteland, & Donovan, R. M. (2016). *Helsefremmende lokalsamfunn* (p. 234). Gyldendal akademisk. (3. opplag)
- Slettholm, A. (2015, 2. september) *Bildet av gutten (3) som ble skyllet i land i turistparadiset, ryster Europa*. Aftenposten.
<https://www.aftenposten.no/verden/i/wNko/bildet-av-gutten-3-som-ble-skyllet-i-land-i-turistparadiset-ryster>
- Strømsnes, K. (2009) *Folkets makt: medborgerskap, demokrati, deltakelse* (p. 233). – Gyldendal akademisk.

- Stortinget. (2010). Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om norsk flyktning og migrasjonspolitik i et europeisk perspektiv.
<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2009-2010/inns-200910-327/7/>
- Svendsen, S., Berg, B., Paulsen v., Garvik, M. & Valenta, M. (2018, 16. mai) IMDi. NTNU Samfunnsforskning – *Kunnskapsoppsummering om enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger*.
<https://www.imdi.no/contentassets/0be1d221ba5c46a0979b28b4829cc595/ntnu-samfunnsforskning--kunnskapsoppsummering-om-enslige-mindrearige-asylsokere-og-flyktninger.pdf>
- Tjora, Aksel (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal
- Thagaard, T. (2018). Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder (5. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Trettebergstuen, A. & Hansen, R. M. (2016, 14. februar) *Ubrukt nøkkel til Integrering*. Dagbladet.
<https://www.dagbladet.no/2016/02/14/kultur/meninger/debatt/integrering/frivilligheten/43127125/>
- Tvinnereim, S. Marius (2017, 25. september) *Vennefamilie for enslige mindreårige*. Røde Kors. <https://www.rodekors.no/lokalforeninger/sor-trondelag/om/aktuelt/vennefamilie-for-enslige-mindrearige/>
- UDI (2015). Tall og fakta 2015: *Faktaskriv*.
https://www.udi.no/globalassets/global/aarsrapporter_i/tall-og-fakta-2015.pdf
- Vabø, Mia. (2011). Active citizenship in Norwegian elderly care From activation to consumer activism. In J. Newman & E. Tonkens (Eds.), *Participation, Responsibility and Choice: Summoning the Active Citizen in Western European Welfare States* (pp. 87–106). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Vestrum A. (2022, 03 april). 53 enslige mindreårige fra Ukraina til Norge. *Dagsavisen*.
<https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2022/03/25/53-enslige-mindrearige-fra-ukraina-til-norge/>
- Østerberg, D. (2012) *Sosiologiens nøkkelbegreper: og deres opprinnelse*. (4. utg.). Cappelen Damm AS
- Aase, & Fossåskaret, E. (2007). *Skapte virkeligheter: kvalitativt orientert metode* (p. 197). Universitetsforlaget

Meldeskjema

[Meldeskjema](#) / [Integrering gjennom frivillighet](#) / Vurdering

Vurdering

Referansenummer

325953

Prosjekttittel

Integrering gjennom frivillighet

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Det humanistiske fakultet / Institutt for tverrfaglige kulturstudier

Prosjektperiode

05.04.2021 - 01.06.2023

[Meldeskjema](#)

Dato	Type
19.04.2021	Standard

Kommentar

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 19.04.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.06.2023.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke typer endringer det er nødvendig å

Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Vennefamilieordningen: forventninger og erfaringer”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan frivillige som har vervet seg til Røde Kors sin vennefamilieordning opplever å være med på dette.

I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Hva er formålet med prosjektet?

Hensikten med prosjektet er å undersøke bakgrunnen for hvorfor noen familier ønsker å være frivillige, danne en vennefamilie for enslige mindreårige flyktninger, og utforske hvordan de opplever å være med på vennefamilieordningen. Prosjektet inngår i en masteroppgave fra masterstudiet Likestilling og mangfold ved NTNU.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Guro Korsnes Kristensen (professor i kjønns-, likestilling-, og mangfoldsstudier ved Institutt for tverrfaglige kulturstudier ved NTNU Dragvoll, Trondheim) er veileder og dermed ansvarlig for prosjektet, mens Sanna Julié Rødsten Jacobsen er masterstudenten som driver prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du/dere blant åtte andre familieenheter har blitt utvalgt til å delta i forskning/masteroppgave på bakgrunn av at dere enten er aktive som vennefamilie eller innen de senere år har vært vennefamilie hos Røde Kors Trondheim. Kontaktinformasjon har fremkommet gjennom Eirin Pålsdatter Eidshaug, Koordinator Vennefamilie og Mentorfamilie ved Trondheim Røde Kors.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du/dere velger å delta i prosjektet, innebærer det at du/dere deltar på et intervju med masterstudenten. Det vil ta deg ca. 60 minutter. Intervjuet inneholder spørsmål om integrering gjennom frivillighet og dine/deres erfaringer som vennefamilie hos Røde Kors Trondheim. Dine svar fra intervjuet blir registrert ved lydopptak og notater.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Dette skjer skriftlig til min studentmail: ssjacobs@stud.ntnu.no. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

De som vil ha tilgang til datamateriale som innhentes ved intervju er Guro Korsnes Kristensen (veileder) og Sanna Julié Rødsten Jacobsen (masterstudent). Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data og datamateriale vil bli lagret på en forskningsserver der de vil være innlåst/kryptert. Deltakere i prosjektet vil anonymiseres og intervjuene de har gjennomført vil analyseres og aidentifiseres, slik at hverken informanter eller intervju skal kunne gjenkjennes i publikasjon.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 01.06.23. Ved prosjektslutt vil alle personopplysninger og opptak bli slettet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra NTNU har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- NTNU ved prosjektansvarlig: Guro Korsnes Kristensen, Professor i kjønns-, likestilling-, og mangfoldsstudier ved NTNU, Dragvoll. Mailadresse: guro.kristensen@ntnu.no. Telefonnr: 73591388, og masterstudent Sanna Julié Rødsten Jacobsen Dragvoll. Mailadresse: sjjacobs@stud.ntnu.no Telefonnr: 46545497

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Guro Korsnes Kristensen
(Forsker/veileder)

Sanna Julié Rødsten Jacobsen
(masterstudent)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet: Vennefamilieordningen: forventninger og erfaringer, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

--
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Intervjuguide

Vennefamilienes forventninger og erfaringer

Introduksjon:

- Kan dere fortelle litt om dere selv?
(eks. alder, type arbeid, familierelasjon og boforhold)
- Hvor lenge har dere vært/var dere vennefamilie?
- Kan dere fortelle litt om hvordan dere fikk kjennskap til vennefamilieordningen?
- Hvorfor ønsket dere å bli vennefamilie? Har dere hatt noen spesiell motivasjon eller ambisjon for å bli det?
- Hvilke forventninger hadde dere til å være vennefamilie og hva det innebar, før dere selv ble det?
- Svarer vennefamilieordningen til deres forventninger (så langt)?

Betydning av vennefamilien:

- Hvordan synes dere det er å være vennefamilie?
- Hvordan var det i starten, og hvordan har det utviklet seg?
- Kan dere gi noen eksempler på ting dere har gjort sammen?
- Hva opplever dere at deltagelsen i vennefamilie gjør med dere?
- Hva tenker dere deltagelsen gjør med ungdommen dere er vennefamilie for?
- Tror dere det har noe å si for ungdommen at dere gjør dette frivillig?
- Hva har dere inntrykk av at har vært viktige bidrag fra deres side som vennefamilie (så langt)?
- Hva oppfatter dere som ungdommenes behov og ønske for vennefamilieaktiviteten?

Hva slags utbytte tror dere vennefamilie kan bidra med når det kommer til:

- språk
- samfunnsforståelse
- nettverksbygging
- integrering

Har tiden som vennefamilie fått dere til å tenke annerledes rundt:

- innvandrere
 - flyktninger/enslige mindreårige flyktninger
 - mennesker med annen kulturell bakgrunn
 - integrering
- Hva er det viktigste dere har lært eller sitter igjen med (så langt) som vennefamilie?
 - Tror dere ungdommen har noe?

Kurs og opplæring:

- Er det noe dere skulle ønske dere hadde lært mer om på kurs eller opplæring fra RK?
- Har dere gjennom kurs og opplæring fått «verktøy» som har det bidratt til å trygge dere i rollen? Eventuelt hvordan.

Avslutningsvis:

- Er det noe ved vennefamilieordningen som dere tenker kunne vært annerledes?
- Hva synes dere er positivt med å være vennefamilie?
- Er det noe dere oppfatter som utfordrende med å være vennefamilie?
- Har dere noe mer å tilføye?

Veileder for Røde Kors Vennefamilie

Veileder for Røde Kors Vennefamilie

Sist oppdatert 28.05.2018

Hensikten med denne veilederen er å tydeliggjøre hva Røde Kors Vennefamilie er og hvordan aktiviteten bør organiseres. Veilederen er i første rekke et verktøy for lokalforeninger som tilbyr eller ønsker å komme i gang med aktiviteter for unge bosatte flyktninger som lever i Norge uten nær familie.

I tillegg til denne veilederen gjelder Røde Kors' Bestemmelser for Vennefamilie, av 28.05.2018.

Over flere år har Røde Kors jobbet med unge flyktninger som lever i Norge uten nær familie som en prioritert målgruppe. Vi har sett og ser at mange mangler og savner relasjoner til trygge, frivillige voksne, og at dette er særlig viktig for ungdom i overgangen til voksenlivet. Det å vite at noen inkluderer dem i sin hverdag, støtter dem og planlegger å gjøre hyggelige ting sammen med dem kan ha positiv innvirkning på den enkelte ungdommens liv.

Røde Kors Vennefamilie skal i likhet med alle andre Røde Kors-aktiviteter være forankret i lokal frivillighet. Aktiviteten skal være kvalitetssikret, synlig og forutsigbar. Denne veilederen identifiserer anbefalte minstekrav for drift og organisering av Røde Kors Vennefamilie. Utover dette er det de lokale behov og forutsetninger som skal ligge til grunn for aktiviteten.

1. Hva er Røde Kors Vennefamilie?

- Vennefamilie bidrar til å skape gode hverdagsopplevelser for ungdom med flyktningbakgrunn som lever i Norge uten nær familie. Dette gjøres gjennom regelmessige møter og støtte fra trygge voksenpersoner
- Det overordnede målet med Røde Kors Vennefamilie er å motvirke ensomhet og utenforskap, samt å styrke ungdommens opplevelse av mestring og tilhørighet gjennom regelmessig kontakt med en eller flere voksne frivillige
- Aktiviteten omfatter en én-til-én eller én-til-flere kobling mellom en ung flyktning som lever i Norge uten nær familie og en frivillig Vennefamilie. Vennefamilien kan være en enkeltperson eller en familie med to registrerte voksne frivillige
- Avtaleperioden er i utgangspunktet ett år. Det er mulighet for å forlenge tilknytning til Røde Kors i et halvt år av gangen utover dette

2. Hvem er målgruppa for Røde Kors Vennefamilie?

Unge flyktninger som lever i Norge uten nær familie i alderen 15-23 år

Dette inkluderer både unge flyktninger som har fått innvilget beskyttelse som enslige mindreårige og unge flyktninger uten nær familie som var myndige da de fikk innvilget beskyttelse. Ut ifra et sårbarhetsperspektiv ser vi at behovet for å knytte nære relasjoner til trygge, frivillige voksne er stor i begge disse gruppene.

